

POHJOIS-KARJALAN YMPÄRISTÖKESKUKSEN
RAPORTTEJA 10 | 2007

Kulttuuriympäristöjä kunnostetaan Pohjois-Karjalassa

Nurkat kuntoon -hanke

Jussi Tuovinen ja Heljä Tolvanen

Kulttuuriympäristöjä kunnostetaan Pohjois-Karjalassa

Nurkat kuntoon -hanke

Jussi Tuovinen ja Heljä Tolvanen

**POHJOIS-KARJALAN
YMPÄRISTÖKESKUS**

POHJOIS-KARJALAN YMPÄRISTÖKESKUKSEN
RAPORTTEJA 10 | 2007
Pohjois-Karjalan ympäristökeskus

Taitto: Terttu Saari
Kansikuva: Hannu Piipponen
Sisäsivujen kuvat: Jussi Tuovinen, Heljä Tolvanen ja Hannu Piipponen
Julkaisu on saatavana myös internetistä:
www.ymparisto.fi/julkaisut

Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 2007

ISBN 978-952-11-2884-4 (nid.)
ISBN 978-952-11-2885-1 (PDF)
ISSN 1796-1874 (pain.)
ISSN 1796-1882 (verkkokj.)

ESIPUHE

Perinnerakennusten korjaamisella ja maisemien kunnostamisella on monta merkitystä. Toiminta työllistää ja sen avulla voi säilyttää arvokkaita taitoja tuleville ammattilaisille. Korjaaminen voi tarjota pienimuotoisesti mahdollisuuden elantoon. Se ei toki ole isojen työntekijämäärien asia kunnassaan, mutta voi työllistää muutaman henkilön aidosti yrittäjänä seutukunnallaan. Erikoistuneelle ammattikunnalle syntyy kysyntää vuosien saatossa, kun taitajien joukko laajenee. Esimerkiksi Keski-Karjalan seutukunta pystyy tarjoamaan jatkuvaa työtä usealle korjausrakentajalle.

Rakennusten korjaamiseen tarvittava rahoitus on saatava kuntoon pitkäjätien lisäksi, muuten korjaaminen on vähäistä ja rakennukset alkavat pikkuhiljaa rappeutua. Perinnerakennusten korjaamiseen liittyvien asioiden arvoa tulee korostaa ja toimintaan tulee panostaa taloudellisesti. Vanhojen rakennusten korjaaminen antaa uuden kanavan tehdä mielekkäitä työllistämistöitä ja harjaannuttaa korjausrakentajia. Alalle tarvitaan luontevaa käytännönläheistä koulutusta ja hyviä esimerkkikohteita.

Museorakennusten korjaaminen on tärkeä osa-alue. Museot voivat tarjota yrittäjille ja ammattikunnalle jatkuvuutta, ja paikan esitellä työtä suurelle yleisölle. Julkisen tahon, kuten vaikkapa Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen, tehtävä on patistella kunnat ja kolmas sektori mukaan työllistämään ja tarjoamaan kohteita korjausrakentamisen työkokeiluihin. Yksityisten panosta ei saa aliarvioida – loma-asuntokohteet, matkailukohteet ja asunnot tarvitsevat kunnostajansa. Myös yksityisiin kohteisiin tarvitaan kannusterahoitusta.

Kun tulen itse tänne Pohjois-Karjalaan muualta, esimerkiksi pääkaupunkiseudulta, niin kotiin tullessani voin ylpeänä todeta, että onhan tämä hyvä paikka asua. Maakunnan arvokkaat pihapiirit ja maisemat luovat pohjan hyvälle elämänlaadulle. Usein perinnepihan omistajat näkevät vain vanhojen rakennusten rähjäisen puolen, runsaat hoitotoimenpiteet ja korjaustarpeet eivätkä osaa nauttia arvokkaasta perinneympäristöstä ja miljööstä tai itse tehdyistä korjaustöistä ja oman käden jäljestä. Asenteisiin tarvitaan muutosta niin rakentajien, alan yrittäjien kuin kohteiden omistajienkin taholla.

Suuret kiitokset onnistuneesta hankkeesta Hannu Piipposelle, Jussi Tuoviselle ja koko toiminnassa olleelle organisaatiolle.

Kiteellä 30.10.2007

Risto Asikainen
Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja
Kaupungininsinööri
Kiteen kaupunki / Kesälahden kunta

SISÄLLYS

Esipuhe	3
1 Johdanto	7
2 Projektin kuvaus	9
2.1 Hankkeen organisointi ja toimijat.....	9
2.2 Hankkeen ohjausryhmä.....	10
3 Tavoitteet ja kehittämistoimet	12
4 Toimenpiteet ja kokeilut	14
4.1 Rakennusten restaurointi	14
4.2 Maiseman- ja luonnonhoito	23
5 Tulokset	32
5.1 Kohteiden toteutus ja aikataulutus.....	32
5.2 Työ- ja suunnittelutaidot.....	34
5.3 Työllistyminen ja yrittäjäyys	34
5.4 Työturvallisuus ja tapaturmat	35
5.5 Hankkeen vaikuttavuus.....	36
6 Jatkosuunnitelmat	37
7 Tiedotus ja osallistaminen	46
7.1 Tiedotus	46
7.2 Osallistamis-, koulutus- ja keskustelutilaisuudet	47
Lähteet	50
Liitteet	51
Kuvailulehti	56

1 Johdanto

Pohjois-Karjalassa on kerätty 1990-luvulta lähtien useiden eri hankkeiden avulla tietoa vanhoista rakennuksista ja arvokkaita vanhoja rakennuksia on kunnostettu erilaisin toimenpitein säilymään tuleville sukupolville ajan käyttövaatimukset huomioon ottaen. Samoin on toteutettu ympäristön- ja luonnonhoitotöitä, jotta vanhojen rakennusten lähialueet ja arvokkaat perinnemaisemakohteet säilyttäisivät ominaispiirteensä. Maisemanhoidon yhtenä tavoitteena on myös palauttaa vanhojen maatalousympäristöjen monimuotoisuutta.

Nurkat kuntoon -hankkeessa päätettiin nostaa esille uusia kohteita ja kunnostaa ne esimerkkikohteiksi kannustamaan vanhojen rakennusten ja arvokkaiden luonto- ja maisemakohteiden kunnostustyöhön myös jatkossa. Hankkeen toiminta-ajatuksena on ollut tuottaa huonoon kuntoon päässeistä vanhoista rakennuksista pienehköjen

kunnostusten ja korjaamisen avulla arvoraakennuksia.

Hankkeessa kokeiltiin tilaaja-tuottajamallia arvokkaiden kohteiden kunnostustöiden toteuttamisessa sekä työssä oppimista (tekemällä oppimista) työvoimakoulutuksen oppimismenetelmänä. Tavoitteena oli saattaa perinnerakennusten omistajat ja perinnekorjauksen ammattilaiseksi haluavat henkilöt yhteisiin työmaahaasteisiin. Tavoitteena oli työllistää rakennusten kunnostamisesta ja ympäristönhoitotöistä kiinnostuneita henkilöitä ja harjaannuttaa heitä uuteen ammattitaitoon todellisissa kohteissa käytännön haasteita tarjoten. Käytännön työn kautta alueelle koulutettiin ammattitaitoisia käytännön hirsirakentajia, sisustuskirvesmiehiä, kiviperustusten korjaajia ja katon tekijöitä sekä edistettiin alalle tulleiden uusien yrittäjien toimintamahdollisuuksia.

Esimerkkikohteita toteutettiin eri puolella maakuntaa parikymmentä: Kiteellä mm. Heinoniemen maamiesseurantalo korjattiin alkuperäiseen asuunsa, Kesälahdella mm. säilytettiin Totkunniemen perinnemaisemaa kunnostamalla Kainulan vanha päärakennus.

Polvijärvellä korjattiin kotiseutumuseon rakennusten pärekattoja, Enossa kunnostettiin mm. Ukkolan sahan Konttorinmäen ja Hennalanmäen perinnerakennuksia sekä kunnostettiin ympäröivää puistometsää. Lieksassa korjattiin luontorakenteita, kuten mm. Pielisen Vuonislahden arvomaisemissa sijaitseva vierasvenelaituri ja Karhunpolun retkeilyreitit pitkospuita ja laavuja.

Pohjois-Karjala on kuulunut EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2000–2006 Itä-Suomen tavoite 1-alueeseen. Tavoite 1-ohjelmakauden ESR-rahoituksella toteutetaan myös Nurkat kuntoon -hanke. Tukityöllistettävistä pitkäaikaistyöttömistä kootut korjausrakentajaryhmät toteuttavat ympäristö- ja perinnerakentamisen töitä alueen eri kuntien, yhdistysten ja yksityisten korjausrakentajien kanssa.

Nyt projektin päättyessä voi toimintaa kuvata vakiintuneeksi. Työsuunnittelijat osaavat roo-

linsa ja toiminnassa mukana oleva työvoima on innostunutta ja ammattitaitoista. Koulutus ja tekemällä oppiminen on ollut olennainen osa toimintaa ja työkohteet on saatu toteutettua luovutuskuntoon. Tätä kirjoittaessa mietitään jo tulevaa ohjelmakautta, ja kunnista saadun palautteen perusteella on tämän tyyppiselle toiminnalle tilausta myös tuleville vuosille. Nurkat kuntoon -hanke on yleiskatsaus projektin toimintaan vuonna 2007. Raportin ovat laatineet projektipäällikkö Jussi Tuovinen ja työsuunnittelija Heljä Tolvanen.

2 Projektin kuvaus

Nurkat kuntoon -hanketta on toteutettu viidessä eri kunnassa: Kiteellä, Kesälahdella, Polvijärvellä, Enossa ja Lieksassa. Hanke on toteutettu tavoiteohjelmassa 1A toimintalinjassa 1A.2 Osamisen vahvistaminen ja työvoiman valmiuksien parantaminen.

Projektin toimintamallin perustana on kuntien ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen yhteistyö. Hankkeessa oli erilaisia toimintamalleja eri kunnissa ja eri kohteilla. Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen työsuunnittelijat toimivat työkohteissa työntekijöiden ohjaajina ja opastajina, osallistuivat kohteiden valmisteluun ja suunnittelivat kohteissa töiden toteutuksen ja valvoivat yhdessä omistajan kanssa työkohteiden työturvallisuutta ja työpäälä.

2.1

Hankkeen organisointi ja toimijat

Hankkeen hallinnoinnista ja koordinoinnista vastasi Pohjois-Karjalan ympäristökeskus. Hankkeen toimijoiden esimiehenä toimi luonnonsuojelupäällikkö Juha Hämäläinen. Hanke jaettiin kahteen osioon, restaurointiosio sekä maisemanhoito ja luonnonhoito-osio. Hanketta organisoimaan ja johtamaan palkattiin projektikoordinaattoriksi MMM Jussi Tuovinen. Hänen vastuulle tuli hankkeen käynnistäminen, toimijoiden käytännön työn valmisteleminen ja valvominen, ohjausryhmän sihteerinä toimiminen

Rakennusarkkitehti Hannu Piipponen (portilla mustassa takissa), yrittäjä Timo Kontkanen (sini-punainen haalari) ja Kiteen rakennustyömiehet Heinonniemen maamiessseuran korjaustyömaalla.

Kuvassa projektikoordinaattori Jussi Tuovinen (vas.) ja Vuonislahden kyläseura ry:n vastuuhenkilö Reino Kuivalainen Lieksan Vuonislahdessa laiturin korjaustyömaalla.

sekä hankkeeseen liittyvä raportointi ja tiedottaminen. Hankkeeseen liittyvät rakennuskohteet esitti ja valmisteli rakennusarkkitehti Hannu Piipponen, ja hän toimi asiantuntijana hankkeeseen liittyvissä rakennusten suunnittelu- ja arviointitehtävissä ja teki ratkaisut toteutettavista kohteista.

Hankkeen Kesälahdella ja Kiteellä toimivia työryhmiä ohjaamaan ja kouluttamaan sekä työnjohtoa suorittamaan kilpailutettiin ammattitaitoinen puu- ja korjausrakentamisen yrittäjä. Tehtävää hoitamaan valittiin Perinnekorjaus Puutimo Oy:stä Timo Kontkanen 20 h/viikossa työpanoksella. Hankkeen Enon kunnan alueella toimivaa työryhmää ohjaamaan ja työnjohtoa suorittamaan palkattiin 8 kk ajaksi hankkeeseen työsuunnittelija, hortonomi-amk Heljä Tolvanen. Suunnittelija, biologi Hanna Keski-Karhu teki luonnonhoitokohteisiin liittyvät kasvillisuuskartoitukset, laati laidunnussopimuksia ja toimi uusien kohteiden kartoitustyössä. Hänen työpanostaan käytettiin hankkeessa yhteensä 2 kk ajan. Lieksan työkohteiden työnjohto ja ohjaus hoidettiin yhteistyösopimukseen nojautuen Lieksan kaupungin teknisen toimen työnjohtajien Markku Simanaisen ja Veijo Nousiaisen sekä Vuonislahden kyläseura ry:n Reino Kuivalaisen toimesta. Loppukesästä työnjohto hoidettiin yhteistyössä Pielisen Museon kanssa. Polvijärven työkohteen työnjohtoon ja ohjauksen sekä kaikkien työryhmien työntekijöiden työsuojeluvastaavan tehtävää hoiti erikoistyonjohtaja Kari Tarnanen oman toimensa ohella.

Hankkeeseen palkattiin TE-keskuksen myöntämällä tukityöllistämisvaroilla yhteensä 14 talonrakennuksen ammattimiestä. He työskentelivät 3–9 kk:n määräaikaisessa tehtävässä 2–3-hengen työryhmissä. Hankkeessa olivat mukana Kesälahdelta Petri Hämäläinen, Veikko Laapio ja Juha Pöl-

länen, Kiteeltä Pentti Hirvonen, Arto Jumppanen ja Mauri Valonen, Enosta Hannu Korhonen, Risto Tuukkanen ja Aaro Vinni, Lieksasta Reijo Klemetti, Pertti Meriläinen ja Ari Toropainen sekä Polvijärveltä Tapio Moilanen ja Marko Varonen.

Kuhunkin työryhmään valittiin ryhmävastavaa hoitamaan yhteydenpitoa rakennuskohteiden omistajiin, rakennuskohteissa vieraileviin kyläläisiin, sidosryhmiin ja työnjohtoon. Ryhmävastaavan tehtävänä oli suhteiden ylläpito kohteiden omistajiin ja sidosryhmätahoihin sekä ryhmähengen ylläpitäminen ja päivittäisten asioiden hoitamiseen liittyvät tehtävät.

Hankkeeseen liittyvät suunnittelu- ja tukipalvelut ostettiin asiantuntevilta yrittäjiltä. Tällaisia olivat mm. esitteen painatus, maisemanhoitohakkuissa tarvittavat metsäyrittäjäpalvelut sekä rakennuskohteilla tarvittavat työnjohto- ja ohjauspalvelut. Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen suunnittelijat laativat kohteissa tarvittavat maisemanhoito- ja laidunnsuunnitelmat. Hankkeen kokonaiskustannukset olivat 350 000 euroa, josta tukityöllistämiskulujen osuus oli 175 000 euroa. Korjausrakennuskohteiden omistajat kustansivat lisäksi käytetyt rakennusmateriaalit, konetyön ja telinäkustannukset.

2.2

Hankkeen ohjausryhmä

Hankkeelle perustettiin yksi yhteinen ohjausryhmä. Ohjausryhmän puheenjohtajaksi nimettiin suostumuksen perusteella kaupungininsinööri Risto Asikainen, Kiteen kaupungin teknisestä toi-

Hankkeen organisaariokaavio.

mesta. Varalle nimettiin maisemanhoidonneuvoja Päivi Jokinen, ProAgriasta, Joensuusta. Ohjausryhmän sihteeriksi nimettiin projektikoordinaattori Jussi Tuovinen Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksesta. Muut jäsenet ovat EU-koordinaattori Kimmo Kettunen Pohjois-Karjalan TE-keskuksesta (rahoittajan edustaja), johtaja Martti Pölönen Enon työvoimatoimistosta, rakennusarkkitehti Hannu Piipponen ja luonnonsuojelupäällikkö Juha Hämäläinen Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksesta.

Ohjausryhmän tehtävänä oli tukea projektin johtamista, arvioida sen tuloksia ja edistää projektin tuloksien hyödyntämistä projektin toteutuksen jälkeen. Ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Ensimmäisessä kokouksessa maaliskuussa (15.3.2007) hyväksyttiin hankkeen toimintasuunnitelma ja talouden seurannan periaatteet. Hankkeen väliraportti ja toimintasuunnitelman

tarkennukset hyväksyttiin elokuun kokouksessa (21.8.2007). Hankkeen loppuraportti ja jatkosuunnitelmat käsitellään ohjausryhmän kokouksessa 18.12.2007.

Molemmille osioille (restaurintiosio sekä maisemanhoito-osio) perustettiin tiimit ohjaamaan ja keskustelemaan osahankkeiden toteutuksesta ja valmistelemaan hankkeelle jatkoa. Restaurintiosion tiimissä toimivat Jussi Tuovinen, Hannu Piipponen, Timo Kontkanen ja Kari Tarnanen. Maisemanhoito- ja luonnnonhoito-osion tiimissä toimivat Jussi Tuovinen, Juha Hämäläinen, Heljä Tolvanen ja Hanna Keski-Karhu.

Hankkeen taloustehtäviä hoitivat Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen kamreeri Aila Ikonen ja laskentasihteerit Riitta Kauhanen. Hankkeen verkkosivut laati Timo Hyttinen. Näitä toimia henkilöt ovat hoitaneet osana muita työtehtäviään.

Kitee-Seura ry:n edustajat tutustuivat kunnostustyön alla olevaan Puhoksen suolamakasiiniin ja työmiesten työskentelyyn.

3 Tavoitteet ja kehittämistoimet

Hankkeen tavoitteena oli tilaaja-tuottajamallin eri muotojen kokeileminen korjausrakentamisen ja maisemanhoidon töiden toteutuksessa ja mallin kehittäminen toimivaksi tulevien vuosien laajemman toiminnan tukemiseksi. Tavoitteeksi asetettiin yhteistyösuhteen luominen kuntien teknisen toimen toimijoihin, jotta käytännön korjausrakentamisen toimet ja maisemanhoidon toimet saadaan mahdollisimman sujuvasti käyntiin tilanteen tarjoamilla voimavaroilla. Työntekijät palkattiin valtion (ympäristöhallinnon) palvelukseen. Työnjohtoresurssia hyödynnettiin sekä kunnan, valtion että yksityisten toimijoiden tahoilta. Toteutettaviksi kohteiksi valittiin sellaisia yleishyödyllisiä kohteita, joissa työntekijät pääsevät kosketuksiin eri asiakasryhmien kanssa ja tapaavat ”suurta yleisöä” lähes päivittäin.

Tavoitteena oli opettaa käytännön työn avulla 10–15 pitkäaikaistyöttömälle henkilölle perinnerakentamisen ja maiseman- ja luonnonhoitotöiden taitoja sekä niihin liittyviä arvoja. Tavoitteena oli palkata kevään 2007 aikana eri paikkakunnille yhteensä viisi itseohjautuvaa 2–3 hengen työryhmää. Tavoitteena oli rekrytoida korjausrakentamisesta kiinnostuneita pitkäaikaistyöttömiä rakennusalan koulutuksen suorittaneita tai työkokemusta hankkineita henkilöitä, joilla on halu kasvaa alan ammattilaisiksi ja pitkän linjan toimijoiksi. Näihin tavoitteisiin päästiinkin suunnitellussa aikataulusa. Kaikki henkilöt saatiin rekrytoitua, ja itseohjautuvien ryhmien toiminta on osoittautunut menestykselliseksi, joten työmailla korjausrakentaminen on sujunut mallikkaasti.

Tavoitteena oli opettaa käytännön työn avulla perinnerakentamisen taitoja.

Kuvassa ohjausryhmä, Kiteen työryhmä ja korjaustyötä ohjannut yrittäjä Timo Kontkanen tutustumassa suolamakasiinivyömaahan.

Hankkeen koulutuksellisenä tavoitteena oli lisätä tukityöllistettyjen ammattitaitoja tekemällä oppien, jotta on harjaantumisen jälkeen parempi mahdollisuus työllistyä vapailla työvarkkinoilla tai ryhtyä yrittäjiksi. Työn vaikeustekijöitä lisättiin vaihteittain ryhmien työmenetelmien ja -taitojen kehittäessä. Valitut henkilöt olivat mukana loppuun saakka, ja he olivat kiinnostuneita korjausrakentamisen ja restauroinnin työtehtävistä. Työkokemus arvokkaiden kohteiden kunnostamisessa on lisännyt uskallusta ryhtyä myös vaativampiin töihin ja kannustanut itsenäiseen päätöksentekoon töiden suunnittelussa. Tavoitteena on, että projektin aikana tai heti sen jälkeen hankkeeseen osallistuneet henkilöt työllistyvät, lähtevät jatkokoulutukseen tai perustavat yrityksen.

Toiminnalliseksi tavoitteeksi asetettiin, että hankkeen aikana saadaan kunnostettua useita kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemallisesti arvokkaita rakennuksia. Kohteita valittiin Kiteeltä, Kesälahdelta, Enosta, Polvijärveltä ja Lieksasta. Kuntien teknisistä toimista selvitettiin taustatietoja, kuten kaavoitus- ja suojelutilanne ja kohteisiin vaikuttavat muut suunnitelmat. Työkohteet valittiin kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaista kohteista, joiden omistajat olivat valmiita hankkimaan ja kustantamaan työssä tarvittavat materiaalit ja vaalimaan rakennusten kuntoa

ja ympäristöä myös tulevaisuudessa. Tarvittavia kohteita löytyi riittävästi ja niistä pystyttiin valitsemaan tilanteeseen sopivat. Valitut kohteet olivat näkyviä, haastavia ja yleishyödyllisiä, joten niiden avulla pystyttiin aktivoimaan kohdepaikkakunnilla myös muuta korjausrakentamista ja restaurointihalukkuutta. Kohteiden toteutus onnistui hyvin.

Toisena toiminnallisena näkökulmana oli toteuttaa maiseman- ja luonnonhoitotöitä maisemallisesti tärkeissä ja luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kannalta arvokkaissa kohteissa. Kohteita valittiin Enosta, Lieksasta ja Kiteeltä. Kohteet valittiin sellaisista kylä- ja perinneympäristöistä, joiden suunnitelmallinen kunnostus tuottaisi maisemaan pitkäkestoisen hyödyn ja kohottaisi alueen matkailullista ja kulttuurihistoriallista arvoa. Hankkeen tarkoituksena oli edistää ja elvyttää myös perinteisten taitojen siirtymistä sukupolvelta toiselle. Kohteita löytyi runsaasti, ja ne olivat vaativia. Hankkeessa pystyttiin toteuttamaan useita laidunuskokeiluja, useita arvokkaiden maisemakohteiden luontorakenteiden korjauskohteita, yksi puistohakkuukohde ja muutamia perinnepihojen kunnostuskohteita. Toteutetut esimerkkikohteet rohkaisevat toivottavasti alueen toimijoita (esim. kyläyhdistykset, kunnat ja yksityishenkilöt) myös omaehtoisin kunnostustoimiin vastaavan tyyppisissä kohteissa.

4 Toimenpiteet ja kokeilut

Seuraavassa esitetään tarkemmin rakennusten restaurointi- ja maisemanhoitotöiden toimenpiteitä ja toteutunutta työllistämistä eri kohteissa ominaispiirteineen.

4.1

Rakennusten restaurointi

Restaurointiosioon valittiin kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemallisesti arvokkaita rakennuk-

sia, joiden omistajat olivat valmiita hankkimaan ja kustantamaan työssä tarvittavat materiaalit ja vaalimaan rakennusten kuntoa ja ympäristöä myös tulevaisuudessa.

Kainulan päärakennuksen kunnostus

Aloituskohteeksi valittiin Kesälahdella jo työn alle saatu korjausrakentamisen kohde, eli Kainulan entisen maatilan vanha hirsinen päärakennus ja pihapiiri. Kohde sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaassa Totkunniemen kylämaisemassa.

Työt korjattavassa vanhassa maatilan päärakennuksessa etenivät vaiheittain, ensin purettiin lahot puuosat, ylä- ja alapohja, sitten korjattiin perustus, hirsirakenteet ja kantavat rakenteet ja lopulta viimeisteltiin huopakate ja ulkoverhous. Omistajan vastuulle oli sovittu talon lvi-työt, sähkötyöt, ikkunoiden ja ovien korjaaminen sekä sisustuksen restaurointi.

Heinoniemen kylätalolle tehtiin vanhan mallin mukaiset ikkunan- ja ovenverhouslaudat sekä korjattiin lahoja puurakenteita ja maalattiin ovet.

Kohteeseen oli satanut vettä sisälle piipun juuresta kymmeniä vuosia, niin että ylä- ja alapohja olivat kastuneet ja lahonneet. Työt aloitettiin tyhjentämällä eristeet ja korjaamalla ala- ja yläpohjan hirsirakenteet. Uuni purettiin, vanhat ikkunat irrotettiin paikaltaan ja vietiin kunnostettaviksi. Sisäkaton lautarakenne paikattiin ja alapohjan kantavat palkit uusittiin. Lopuksi kohteeseen uusittiin kolmiorimahuopakate ja tehtiin entisen mallin mukainen rima-lauta-ulkoverhous. Omistaja maalasi rakennuksen ja tekee sisustustyöt omatoimisesti.

Heinonniemen maamiesseurantalo

Toiseksi kohteeksi valittiin Kiteen Heinoniemen maamiesseurantalo pihapiireineen. Talon yläpohjan hirsirakenteita korjattiin ja eristystä täydennettiin. Taloon tehtiin vanhan mallin mukaiset ikkuna- ja oviulkoverhouslaudat vintiltä löytyneen mallin

mukaisesti. Ovet maalattiin, wc-tilat kunnostettiin ja ulkoverhous korjattiin. Maamiesseuran talkooväki maalasi rakennuksen ulkopuolelta.

Kiteelle ja Kesälahdelle työllistettiin määräaikaisesti tuen avulla yhteensä 6 henkilöä 9 kk:n määräajaksi. Heistä muodostettiin kaksi 3-hengen työryhmää. Toinen työryhmä työskenteli Kiteellä ja toinen Kesälahdella. Työryhmien ohjausta ja työnjohtoa hoiti restaurointikisälli, puuseppä, perinnekorjausryttäjä Timo Kontkanen.

Polvijärven talomuseon katot

Restaurointitöihin Polvijärvelle valittiin toukokuussa 2-hengen työpari 3 kk:n jaksoksi kunnostamaan Polvijärven museon vanhojen hirsirakennusten pärekattoja ja työskentelemään restaurointinäytöksissä kesänajan museoalueella. Tämän ryhmän ohjauksen ja työnjohdon hoiti erikoistyönjohtaja

Kari Tarnanen. Kohde valmistui määräajassa heinäkuun alussa, ja hanke oli näyttävästi esillä Polvijärvipäivien yhteydessä. Hankkeessa toimineet rakennusmiehet työllistyivät heinäkuun lopussa välittömästi rakennusalan tehtäviin.

Loppukesästä syvennyttiin suojeltujen rakennusten ja pihapiirien kunnostukseen.

Puhoksen makasiinien korjaaminen

Kiteellä korjattiin UPM:n omistama, varastokäytössä oleva Puhoksen vanha suolamakasiini ja Kitee seura ry:n omistama museoesineiden säilytysvarastona toimiva vanha Puhoksen osuuskaupan

rantamakasiini. Molemmat rakennukset sijaitsivat valtakunnallisesti merkittävässä Puhoksen rakennetussa kulttuuriympäristössä. Suolamakasiini nostettiin tunkeilla ylös liejuisesta rantapenkasta, alle valettiin betoniset anturat ja perustuskivet uusittiin vanhan mallin mukaan. Rakennus oikaistiin ja levinneet hirsirakenteet vedettiin yhteen. Alin hirsikerta uusittiin ja rakennukseen rakennettiin uudet puuportaat. Osuuskaupan rantamakasiinit oikaistiin, lattiat entisöitiin alkuperäiseen asuunsa ja rakennukset maalattiin punamultamaalilla. Pui-set portaat korjattiin ja tervattiin.

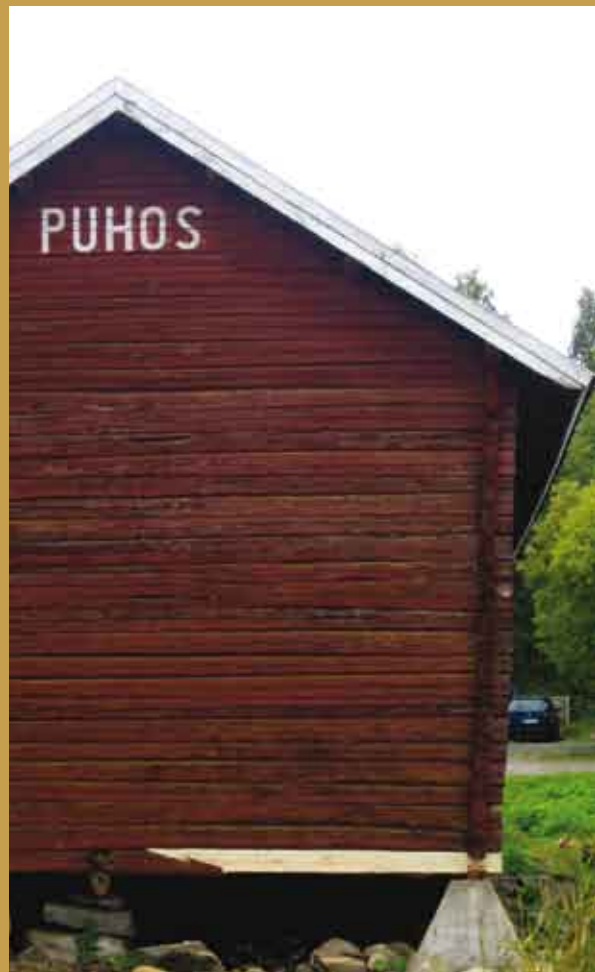

Polvijärvisseuran talkooväki hankki pärepuut ja höyläsi päreet, hankkeen perinnekirvesmiehet uusivat pärekatteet ja korjasivat päarakennuksen puurakenteita. Telineyöskentely oli oleellinen opittava taito.

Puhoksen suolamakasiinin alahirret uusittiin ja rakennuksen suoristettiin korjatuille perustuskiville.

Puhoksen rantamakasiini oikaistiin ja tuettiin rannan puolelta betonivalun avulla, puulattiaa ja alahirsiä korjattiin ja rakennus maalattiin punamultamaalilla.

Ranta-Makkolan aitta

Yksityinen, 1800-luvun alusta oleva, Ranta-Makkolan aitta nostettiin perustuksille ja oikaistiin. Aitan lattiat purettiin ja korjattiin, perustuskiveys uusittiin vanhan mallin mukaisesti ja aitan alin

hirsikerta korjattiin jatkamalla hirsii lapaliitoksin vanhoista ladon hirsistä. Omistajat laittavat seuraavana kesänä aittaan pärekaton oman metsän puutavarasta ja maalaavat rakennuksen puna-multamaalilla.

Ranta-Makkolan aittaa oikaistiin, perustuskivet uusittiin, lattiat korjattiin ja alahirsiä paikattiin, omistajat kattavat ja maalaavat aitan seuraavana kesänä.

Linnamäen pihapiirin kunnostus

Kesälahden Rajavaarassa korjattiin loppukesästä Linnamäen pihapiirin piharakennuksia, kuten 100-vuotias savusauna ja aitan hirsirakenteita. Lahonnut maan sisälle vajonnut savusauna purettiin kasaan, hirret merkittiin ja parhaat ehjät hirret säästettiin. Omistaja oli muotoillut maanpintaa saunan ympärillä ja kaivanut matalat ojat. Perustuskivet uusittiin ja rakennus koottiin alkuperäiseen asuunsa veistämällä uusia hirsitä lahonneiden tilalle. Saunan porstua entisöitiin, muuripata ja näyttävät puurakenteet korjattiin ennalleen. Vanha aitta oikaistiin ja nostettiin perustuskiville uusimalla alin hirsikerta. Kulttuurihistoriallisesti arvokas pihapiiri muodostaa nyt ehjän kokonaisuuden loma-asunto- ja matkailukäytössä.

Kaikki em. työkohteet tarjosivat erinomaisen mahdollisuuden hirsirakennusten hirsirungon korjaamisen taitojen kertaamiseen ja opetteluun. Kohteissa tarjoutui tilaisuus myös hienopiirteisempään kirvesmiestyöhön, kuten koristeverho-uslautojen valmistamiseen ja ikkunoiden ja ovien korjaamiseen. Myös perinteisten kattotyömenetelmien ja pintakäsittelyn restaurointitaitojen harjaannuttaminen oli näissä kohteissa mahdollista. Kohteissa voitiin työskennellä myös kevättalven ja kesän vaihtelevissa sääolosuhteissa.

Sauna oli painunut osittain maan sisään. Yksityiskohta ovikellosta.

Sauna kunnostuksen aikana.

Maiseman- ja luonnonhoito

Talvella ja keväällä 2007 hankkeen projektikoordinaattori ja työsuunnittelija sopivat maanomistajien, kylätoimikuntien, yhdistysten ja alueviranomaisten kanssa kunnostettavista kohteista ja kokeilivat tilaaja-tuottaja-mallin sovellettavuutta töiden vastaanottoon, suunnitteluun ja hoitoon.

Ukkolan sahan Konttorinmäen perinnemaisema

Enon kunnassa kevään pääkohteeksi valittiin maakunnallisesti arvokkaan Ukkolan sahan historialliseen teollisuusalueeseen liittyvät Konttorinmäen vanhat rakennukset ympäristöineen. Tärkeitä maisemia ja luontokohteita kohennettiin avaamalla umpeutuneita näkymiä, kuten Konttorinmäen näkymät Rukavedelle. Raivaustöissä syntynyt puuaines otettiin hyödynnettäväksi puunjalostusteollisuuden

raaka-aineeksi tai kotitarvepolttopuiksi. Risut kerättiin energiahakkeeksi. Maisemassa selvästi näkyvä tai asemakaavassa suojelukohteeksi esitettyä aittaa kunnostettiin ja entisöitiin korjaamalla huopakate.

Maisemanhoito- ja luonnonhoitokohteet valittiin sellaisista kylä- ja perinneympäristöistä, joiden kunnostus tuotti maiseman kannalta kestävän hyödyn ja kohotti osaltaan alueen matkailullista ja kulttuurihistoriallista arvoa. Kohteiden toteutusta ja hoitoa suunniteltiin yhdessä alueen asukkaiden ja alueella toimivien yrittäjien ja yhteistyötahojen kanssa. Esimerkiksi Enon kunnassa järjestettiin Ukkolan kylällä ja Ahvenisen kylätalolla alueen asukkaiden ja toimijatahojen yhteisiä kuulemis- ja suunnittelutilaisuuksia ja maastokäyntejä.

Kylä- ja perinneympäristöjen hoito oli käytännössä kasvillisuuden suunnitelmallista harventamista ja raivaamista, pihapiirien siistimistä, pienarten niittoa ja puuntaimien istutusta. Entisiä laidunalueita palautettiin takaisin laitumiksi.

Ukkolan sahan Konttorinmäen rakennusten piha-aitan ympäriltä kaadettiin puusto, vuotava huopakate ja lahonnutta seinän ulkoverhousta korjattiin telineiltä käsin. Omistaja maalaa aitan seuraavana kesänä rakennuksen kuivuttua.

Lappalaisen puimalan ja ympäristön kunnostus

Yksi maisemankunnostuskohteista on Lappalaisen vanha puimala ja sen ympäristö. Ahvenisen kylälle Enosta tultaessa näkyy pellon reunassa puimalarakennus jo kaukaa. Viime vuosisadan alkupuolella rakennetulla puimalalla on korkeutta lähes 10 metriä ja pituutta yli 15 metriä. Aikoinaan siinä toimivat lisäksi viljankuivuri ja mylly. Rakennus oli 1960-luvun alussa myös Enon ensimmäisen leikkuupuimurin kotitali. Nykyisin se on tilan vanhojen maatalouskoneiden säilytyspaikka. Tiemaisemassa rakennus on hyvä maamerkki.

Rakennuksen ikkunoista osa oli ollut pitkään rikki. Liukuovi oli tipahtanut kiskoiltaan ja vääntänyt kiskon käyttökelvottomaksi. Seinälaudoista osa oli uusimisen tarpeessa ja vanhat seinämaalit kuluneet. Ympäristön kasvillisuus oli ehtinyt kas-

vaa tiheäksi. Peltikatto ja perustukset olivat kuitenkin kunnossa.

Hankkeen kirvesmiehet kunnostivat rakennuksen ulkoverhouksen. Rakennuksen ylä- ja alakerran tilat ovat puusepänverstaina. Vanhat ovet poistettiin ja tilalle rakennettiin uudet. Puimuria varten aikoinaan levitetty liukuovi palautettiin sarranaoveksi. Levitetty oven osa naamioitiin seinäksi, jonka pystyy tarvittaessa avaamaan. Vääntyneet saranat taottiin suoriksi tilan pajassa ja kiinnitettiin oviin mutterein. Samalla oviin tehtiin koristeelliset puiset salvat. Ovet maalattiin punaisella pohjamaalilla ja asennettiin valmiina paikoilleen. Rikkiäiset ikkunalasit vaihdettiin ja kiinnitettiin ohuella puulistalla pokiin kiinni. Lopuksi ikkunan pokat maalattiin valkoisiksi ja asennettiin valmiina paikoilleen.

Kohteessa harjoiteltiin korkean paikan työskentelyä. Työturvallisuussuunnitelma käytiin työn alkaessa huolellisesti läpi työntekijöiden ja omistajien kanssa. Työturvikevaunu varusteineen ja turvavälineineen tuotiin työmaalle. Suunnitelmassa huomioitiin erityisesti rakennuksen korkeudesta johtuvat turvallisuusnäkökohdat. Turvavaljaiden käyttö, telinetyöskentelyn periaatteet ja nosturin käyttö tarvikkeiden nostamisessa olivat erityishuomion kohteena. Kaikki ikkunan pielet maalattiin rakennuksen sisäkautta ja ikkunanpokat kunnostettiin irrallaan työpöydällä. Näillä toimilla vähennettiin korkealla ulkoseinällä valjaiden varassa tapahtuvaa työskentelyä.

Sadesäiden vuoksi seinien lopullinen maalaus jäi omistajan tehtäväksi tulevalle kesälle.

Ympäristöä kunnostettiin raivaamalla puimalan vesakoitunut hakametsä. Raivattavat ja säästettävät puut, pensaat ja kasvit katselmoitiin isännän ja työntekijöiden kanssa maastossa ennen työn aloitusta. Etenkin komeat petäjät ja katajat säilytettiin. Seinustoilta poistettiin vesakot ja lähiympäristön puustoa ja aluskasvillisuutta harvennettiin. Puimalaa ja sen viereistä kalliojyrkännettä saatiin enemmän näkyviin. Samalla poistettiin puimalan editse vievän tien pientareilta huonokuntoisia koivuja ja vesakkoa. Raivaustyöllä avattiin myös näkymää talolta ja pihapiiristä satoja vuosia vanhoille viljelysmaalle.

Lappalaisen puimalan ulkoverhous, ovet ja ikkunat kunnostettiin ja ympäristön hakametsää raivattiin. Omistaja maalaa rakennuksen omalla työnään seuraavana kesänä.

Kokkolan tilan lammaskatoksen pärekaton laittoa.

Kokkolan tilan perinnemaiseman kunnostus

Hanke kunnosti Enon kirkonkylän tuntumassa sijaitsevan Kokkolan tilan vanhaa haka- ja metsälaidunmaisemaa.

Pielisjoen rantamaisemissa sijaitsevan Kokkolan tilalla on pitkä historia. Talon hakamaiden ja raken-

nusten vieritse kuljettiin muinoin vanhaa hevostietä Kuusiojalta ja Kontiolahdelta Enon kirkolle. Hevostiestä muistuttavat edelleen vanhan riihen ja tuulimyllyn ohi mutkitteleva kylätie ja vielä varhaisempi metsän poikki johtava kärrypolku. Näissä perinnemaisemissa on edelleen karjanlaidunnuksen perinnebiotoopeja.

Tuulimyllyn ympäristö oli aikoinaan karjan metsälaitumena. Myllyn jäätyä pois käytöstä ja laidunnuksen loputtua alueen kasvillisuus on alkanut rehevöityä ja monimuotoisuus kärsiä. Vanhojen mäntyjen ja katajien lisäksi alueelle on kasvanut uutta puustoa ja vesakkoa.

Alueesta laadittiin hoito- ja laidunnussuunnitelma 0,24 hehtaarin alueelle metsittyvälle hakalaitumelle. Hakametsä liittyi sopivasti tilan muihin laidunalueisiin. Raivattavan alueen rajausta merkittiin maastoon kuitunauhoilla ja hoitosuunnitelma annettiin kirjallisena työntekijöille. Säilytettäviä puita merkittiin maastoon kuitunauhalla. Työmaan turvallisuussuunnitelma käytiin läpi moottorisahatyöskentelyyn varautuen.

Maisematyöntekijät raivasivat hakamaisemaa raivaus- ja moottorisahojen avulla. Perinnemaiseman palauttamisessa tarvittiin raivausohjeiden lisäksi hyvää maisemasilmää. Ennen sahausta tuli miettiä, miten kunkin puun kaataminen tai risukon raivaus vaikuttaisi viereisiin puihin tai alueen valoisuuteen. Oli lisäksi mietittävä, miltä koko alue näyttäisi harvennusten jälkeen. Ensin raivattiin vesakkoa ja sen jälkeen harvennettiin hakametsän

Kokkolan tilan tuulimyllyä ympäröivä hakametsä raivattiin ja alueelle laadittiin maisemanhoito- ja laidunnussuunnitelma.

tihentymään pääsyyttä ja osin jo pystyyn kuivuvaa puustoa. Rungot karsittiin, katkottiin ja pinottiin tien varteen, josta isäntä vei ne pois traktorilla. Raivaustähteet kerättiin myös kasoiksi tien varteen pois vietäviksi.

Myllyrakennusta haittaavaa kasvillisuutta ja puustoa harvennettiin säilyttäen mm. vanhat metsälaitumen katajat ja männyt. Vanhaa kärrypolkua avarrettiin ja sen ympäristöstä raivattiin pääasiassa nuorta lehtipuustoa ja kuusen taimet. Alueen valoisuuden lisääntyminen parantaisi samalla monipuolisen pohjakasvillisuuden elinoloja. Isäntä aitasii alueen lammaslaitumeksi laidunnussuunnitelman mukaan. Vuosittaisen laidunnuksen avulla vältettäisiin alueen vesakoituminen uudelleen ja parannettaisiin alueelta löytyneiden perinnebiotooppilajien elinoloja. Riihen vieressä olevan lammassuojan peltikatto vaihdettiin pärekatoksi ja kärrypolun varteen ja muihin tilan luontopolun esittelykohteisiin tehtiin matkailijoille ja kyläläisille tarkoitettuja opastauluja. Tilan metsästä sahattiin luontopolkurakenteisiin perinteiset rakennusainekset.

Hakamaat raivattiin raivaussahalla, puita kaadettiin moottorisahalla ja risut kerättiin metsähakkeeksi. Alueet aidattiin ja niille neuvoteltiin laidunnussopimukset. Kylän naisväkeä tutustumassa tilan maisemanhoitotoimiin. Miehet ihastelevat yhdessä Heljän kanssa työn jälkeä Ahvenisen kohteella.

Ahvenisen punaisen tuvan perinnemaisemat
Enossa toteutettuja maisematyökohteita olivat myös maakunnallisesti arvokkaan Ahvenisen kylämaiseman sekä Punaisen tuvan pihapiirin kunnostus, laidunmaiseman kunnostus ja tilan navetan kunnostus. Ahvenisen Punaisen talon metsittyneestä peltoalueesta harvennettiin reilu hehtaarin alue hakamaaksi ja hevoslaitumeksi sitä varten laaditun laidunsuunnitelman mukaan. Talon pihapiirissä olevalle niitylle neuvoteltiin hevosia varten laidunnussopimus talon omistajan ja paikallisen hevostilan välille. Tilan vanha navetan ympäristössä ollut hakamaa/metsälaidun palautettiin harventamalla ja aitaamalla takaisin

hevoslaitumeksi. Alueelle laadittiin myös laidunnussuunnitelma. Sieltä kartoitettiin huomionarvoisia kasvilajeja, kuten aholeinikkiä, ketoneilikkaa ja kissankelloa. Samalla kunnostettiin entisen postitalon pihaan johtava tieraitti ja niittyalue maisemineen. Alueelle laadittiin maisemanhoito- ja laidunnussuunnitelma.

Loppukesästä Enossa suuntauduttiin kunnostamaan vanhoja perinnerakennuksia ja niiden ympäristöjä. Ahvenisella korjattiin Lösölän tilan vanhaa päärakennusta ja saunaa. Ukkolassa kunnostettiin Ukkolan entisen koulun piharakennuksina toimivat vanhat hirsiaitat.

Lieksan luonto ja museokohteet

Lieksassa valittiin kunnostettaviksi kohteiksi Pielisen museon piharakennuksia ja museon välitön pihaympäristö sekä arvokkaita luontomatkailuun soveltuvia kohteita Vuonislahdesta ja Karhunpolun varrelta Kitsissä ja Aittokoskella. Lieksan kaupungin teknisen toimen työkohteilla kunnostettiin luontopolkuja ja reittejä sekä opasteita. Lieksassa työryhmä työskenteli kohteilla, joissa liikkui runsaasti asukkaita, luontomatkailuyrittäjiä ja turisteja. Työn lomassa kuultiin sidosryhmien mielipiteet ja vaikutettiin yleisön asenteisiin korjausrakentamista ja rakennusten entisöintiä edistään.

Maisemanhoito- ja luonnonhoito-osioon työllistettiin yhteensä kuusi henkilöä kukin kuuden kuukauden ajaksi. Tukityöllistetyt tekivät töitä kahdessa 3-hengen ryhmässä yhdessä laadittujen suunnitelmien mukaisesti. Ryhmät työskentelivät Enossa työnsuunnittelija Heljä Tolvasen ja Lieksassa kaupungin teknisen toimen työnjohtajien (Markku Simanainen ja Veijo Nousiainen) opastuksella. Työllistettäväksi valittiin ulkotöistä pitäviä rakennus- ja moottorisahatyötaitoisia pitkäaikaistyöttömiä. He perehtyivät tekemällä oppien luontorakentamiseen sekä luonnonhoitoon ja maiseman- ja ympäristönhoidon taitoihin ja käytännön tietouteen.

Lieksassa kunnostettiin luontorakenteita, kuten melojien ja retkeilijöiden käytössä oleva Aittokosken laavu sekä Vuonislahden vierasvenelaituri ja esiintymislavan kattoa. Museoalueella kunnostettiin aittarakennuksen pärekatto, pisteaitaa ja maalattiin museon vanhin hirsirakennus.

Pielisen museoalueella kunnostettiin pärekattoja, kaivorakenteita, aitoja ja maalattiin rakennuksia.

Yläkuvassa näkymä museoalueelta. Alakuva museon vanhimmasta hirsirakennuksesta, joka maalattiin hankkeen työnä.

5 Tulokset

5.1

Kohteiden toteutus ja aikataulutus

Kokeilut ovat edenneet laadittujen suunnitelmien mukaisesti. Aikatauluissa on pysytty kohtuudella ja suunnitellut työt ja työvaiheet on pystytty toteuttamaan hyvin. Kussakin ryhmässä on ollut valittuna ryhmävastaava ja työmaan työsuojeluvastaava. Projektikoordinaattori ja työnjohtoon valitut henkilöt ovat seuranneet ja ohjanneet työnkulkua eri työpisteissä säännöllisesti. He ovat käyneet tutustumassa työkohteisiin, tehneet työsuojelu- ja teli-

netarkastukset sekä täyttäneet rakennustyömailla vaadittavan Ratu -pöytäkirjan.

Uusiin työkohteisiin on valmisteltu sopimukset, tehty omistajien kanssa tarvikkehankintaan liittyvät valmistelut sekä laadittu työsuunnitelmat ja työsuojelusuunnitelmat. Työn alla olevissa kohteissa on järjestetty tiedotus- ja osallistamistilaisuuksia sekä tehty työsuojelutarkastuksia. Valmistuneissa kohteissa on pidetty työmaan loppupalaverit.

Hankkeen henkilöstölle järjestettiin elokuun lopussa opintomatka hirsirakennusten korjaamiseen liittyen Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu

Yhteistyö erilaisten yhdistysten ja alan yrittäjien kanssa osoittautui toimivaksi malliksi korjausrakentajien ohjaamisessa.

Lastussa Lapinlahdella yhteistyössä Pohjois-Savon YTY -hankkeen toimijoiden kanssa.

Enon kohteilla työnjohtaja on suunnitellut käytännön työvaiheet ja tarvikehankinnat omistajien ja ryhmävastaavan kanssa yhteistyössä. Työnjohtaja on käynyt työmaalla vähintään kahdesti viikossa ja ollut yhteydessä työntekijöihin puhelimitse lähes päivittäin. Tämän lisäksi työnjohtaja on ollut säännöllisesti yhteydessä töiden tilaajiin ja muihin sidosryhmiin. Yhteistyö töiden tilaajien kanssa on sujunut hyvin. Töiden tilaajina on Enossa ollut esimerkiksi kyläseuroja, 4H-yhdistys, yksityisiä henkilöitä, perikuntia ja Enon kunta. Töiden toteutusta varten laadittiin kohteista kirjalliset turvasuunnitelmat ja sopimus toteutettavista toimista. Tilaajat kustansivat tarvikkeet ja materiaalit sekä konetyön ja rakennustelineet. Seurojen, yhdistysten tai yksityishenkilöiden tiukasta rahatilanteesta huolimatta on suunnitellut tarvikkeet ja konetyö pystytty hankkimaan ja työt toteuttamaan ajallaan.

Kiteellä ja Kesälahdella toiminta yrittäjän (Perinnekorjaus Puutimo Oy) kanssa on ollut tuloksellista. Vaativissa kohteissa on pystytty toteut-

tamaan myös uudet haasteet ja aikataulut ovat pitäneet hyvin. Työntekijät ovat päässeet harjaanuttamaan paitsi hirsirakenteiden korjaustaitojaan myös vaativampia työvaiheita, kuten ikkunoiden ja ovien korjaamista ja pintakäsittelyä perinteisin menetelmin. Myös kohteiden omistajat ovat olleet tyytyväisiä työskentelyyn ja työjälkeen. Yhteistyö paikallisten toimijoiden (Kitee-Seura ry, Heinonien maamiesseura ry, UPM ja Pohjois-Karjalan ammattiopiston Koivikon opetusmaatilán kanssa on syventynyt ja tarjoaa mahdollisuuden jatkaa vastaavan kaltaista toimintaa.

Polvijärven kohteessa toiminta on myös ollut tuloksellista. Aikatauluissa on pysytty hyvin ja työvaiheet on pystytty toteuttamaan turvallisesti. Työjälki on ollut laadukasta. Työnjohto on ohjannut varsin vaatimattomalla työkokemuksella lähteneet nuoret työmiehet lyhyessä ajassa pärekattojen korjaamisen ammattilaisiksi. Kotiseutumuseo on kohteena osoittautunut hyväksi valinnaksi. Työnäytökset ja niissä vierailut yleisö ovat tarjonneet hyvän mahdollisuuden perinnekorjaustaitojen esittelyyn ja rakennusten kunnostuksen edistämiseen.

Työ- ja suunnittelutaidot

Työntekijöiden työ- ja suunnittelutaidot ovat kehittyneet merkittävästi ja työtaidot ja itsetunto ovat kehittyneet hyvälle tasolle. Ryhmävastaavat ovat osoittaneet taitonsa neuvotella asioista itsenäisesti omistajien ja sidosryhmien kanssa ja työntekijät osaavat jo omatoimisesti suorittaa heille määrättyt työtehtävät.

Opittuja työtaitoja on kertynyt perinnerakentamisesta ja korjausrakentamisen erilaisista työtehtävistä. On harjoiteltu mm. hirsien korjaamista, hirsitalon kivijalan korjaamista, ikkunoiden ja ovien kunnostusta, kantavien rakenteiden korjaamista, pärekaton tekemistä, muuraustöitä ja perinnemaalien keittämistä.

Maisemanhoitotöinä on toteutettu mm. puis-tometsän hoitoa, maiseman avausta, niittyjen ja hakamaiden kunnostusta raivaamalla, riukuaitojen tekoa, laiturien ja pitkospuurakenteiden korjausta, uimarannan rakennusten ja rakenteiden kunnostusta ja luontorakenteiden korjaamista ja kunnostusta.

Työntekijöiden hyvä paikallistuntemus on ollut eduksi työnteon suunnittelussa. Työmotivaatio on ollut hyvä ja työryhmän omatoimisuus ja itseohjautuvuus selvästi nähtävissä. Työjälki on ollut huolellista. Työntekijät ovat osoittautuneet velvollisuudentuntoisiksi ja ovat noudattaneet ohjeita.

Työllistyminen ja yrittäjäys

Työntekijöistä kaikki ovat olleet motivoituneesti mukana ja tyytyväisiä työhön. Työntekijöiden työtaidot ovat kehittyneet tasolle, josta työllistyminen yritysten palvelukseen ja yrittäjäksi olisi useille mahdollista.

Työryhmät ovat toimineet itsenäisesti, suunnitelleet ja toteuttaneet työt omassa tahdissa ja itse tehdyin työnjain. Yrittäjyyteen valmentavia taitoja on kertynyt, samoin ryhmävastaavana toimimisen taitoja.

5.4

Työturvallisuus ja tapaturmat

Ympäristökeskuksen työntekijöiden työskentely edellytti työmaalla vaadittavien turvamääräysten noudattamista. Tämä saattoi tuoda tilaajalle lisäkustannuksia ja uusia velvoitteita suhteessa omistajan omiin suunnitelmiin. Tilaajat noudattivat kuitenkin kaikilla työkohteilla hyvin vaadittavia määräyksiä. Työmailla hankittiin pyynnöstä jauhusammuttimet ja asianmukaiset rakennustelineet. Myös tarvikahuolto toimi ja rakennusmateriaalit olivat ajallaan ja laadukkaina paikalla.

Hankkeen töissä noudatettiin Rakennustöiden turvallisuusmääräykset selityksineen 2007 -opasta. Jokaiseen työkohteeseen laadittiin työmaakohdaiset turvallisuussuunnitelmat ja ne käytiin läpi yhdessä työmaan alkaessa. Työntekijöistä nimettiin työmaakohdaiset ryhmä- ja työsuojeluvastaa- vat. Työryhmän ryhmänvastaava kirjasi lisäksi päivittäiset työt Ratu -työmaapäiväkirjaan ja teki viikoittain rakennuskohteista työsuojelutarkastuspöytäkirjan ja kuukausikohtaisen työajanseurannan. Työnjohto teki työmailla ohjauskäyntejä

ja työturvallisuustarkastuksia. Työsuojelutarkastuksia tehtiin työkohteilla ja havaitut puutteet korjattiin viipymättä.

Vaativissa talonrakentamisen työvaiheissa, kuten rakennusten ulkokattotöistä käytettiin telineitä ja putoamissuojavälineitä. Työryhmille ja tilaajille annettiin noudatettavaksi telinemallipiirros ja ohjeet, joita työkohteissa käytettävien telinetyyppien turvallisuusvaatimusten tuli vähintään vastata.

Hankkeen puolesta oli työntekijöillä käytössään mm. metsurin turvavarusteet, rakentajan työasu, rakentajan turvakengät, turvalajaita, kypärät, silmä- ja kuulosuojaimet, huomioliivejä, hengityssuojaimia, ensiapuvälineet jne. Kaikille työntekijöille järjestettiin keväällä töiden alkaessa hätäensiapukoulutus, jolla oli mahdollista päivittää ajan tasalle EA1 -kurssin taidot. Kaikista varotoimenpiteistä huolimatta oli työmailla sattunut joitakin työtapa- turmia ja useita ”läheltä piti” -tapauksia. Eräällä työmaalla työntekijä kompastui risuihin ja kaivon renkaaseen siirtäessään raivaustähteitä. Toisen työntekijän silmän verkkokalvoon tuli hiertymä työnteon aikana lentäneestä roskasta. Vakavilta onnettomuuksilta onneksi välttyttiin.

Koivikon opetusmaatilán rantaan rakennettiin puukatos, yksityiskohta ovesta.

Työntekijät ja työnjohto kokivat työturvallisuusasioiden huomioimisen hyvin tärkeäksi. Työmailla käytettiin vaadittuja turvavälineitä ja noudatettiin turvallisia työmenetelmiä. Vaaroja torjuttiin ennaltäehkäisevästi.

5.5

Hankkeen vaikuttavuus

Nurkat kuntoon -hankkeen töissä on kunnostettu ja pelastettu useita vanhoja puurakennuksia. Hankkeen avulla on lisätty yleistä tietoa maakunnalle tyypillisen perinnerakentamisen työtavoista ja rakennustyyleistä. Hankkeessa on samalla koulutettu asiantuntijoita ja lisätty yleisesti vanhojen rakennusten ja ympäristöjen arvostusta.

Tiedotuksen avulla on tieto maisemallisesti arvokkaista alueista ja kulttuurihistoriallisista kohteista levinnyt laajemmalle.

Hankkeen aikana suoritettua työmäärää voidaan mitata tunteina ja työn laatua arvioida silmämääräisesti. Hanke on työllistänyt välittömästi noin 20 henkilöä, välillisesti joukon lisää. Kohteiden omistajat ovat sitoutuneet hankkeen kautta mittaviin jatkokunnostuksiin. Sen sijaan tehdyn työn merkitystä maakunnan rakennusten ja arvokkaiden ympäristöjen hyväksi tulevaisuutta ajatellen voi nyt vasta arvailla. Ehkäpä hanke on käynnistänyt keskustelun korjaustyön lisäämisen tarpeellisuudesta myös laajemmin.

Ilman yhteiskunnan kautta järjestynyttä työpanosta moni kohde jää varmasti aloittamatta ja kunnostamatta.

Pohjois-Karjalan maakunnan perinteiset maisemat ovat muuttuneet hyvin nopeasti maatalouden ja teollisuuden voimakkaiden rakennemuutosten vuoksi. Umpeen kasvaneet laitumet, hakamaat ja pellot, autoituneet talot, kylät ja teollisuusympäristöt ovat näkyviä merkkejä maakunnassa tapahtuneista muutoksista. Kuntien, erilaisten yhteisöjen tai yksityisten henkilöiden ansiosta on näiden ympäristöjen kunnostamiseen onneksi herätty ja maakunnallisesti, jopa valtakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltujen kohteiden säilyttämiseksi ryhdytty toimiin. Erilaisten tukien avulla on nykyisin käytännössä mahdollista palauttaa ja säilyttää uusin ratkaisuin perinteisiä maisemia tai vanhoja rakennuksia.

Yhteiskunnan rahalliset avustukset ovat kuitenkin usein pieniä ja vain kannustavia. Merkittävin apu on osaavat perinnetyöntaitajat. Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen Nurkat kuntoon -hankkeen ajatus työttömien kouluttamisesta työtä tekeväällä on tässä tapauksessa onnistunut. Työkohteissa on pitkäaikaistyöttömien taitojen kartuttamisella päästy hyviin tuloksiin. Hankkeen avulla on luotu perusta uudelle ammattikunnalle, perinnekorjausrakentajille. Taitojen karttuessa syntyy mahdollisuudet yrittäjyyteen ja ammatin harjoittamiseen. Jo hankkeen aikana työtahti nopeutui, ja uusia kohteita on kaiken aikaa voitu ottaa lisää työn alle.

6 Jatkosuunnitelmat

Hankkeen toimenpiteet, käydyt keskustelut ja hankkeen aikana tehdyt kartoitukset ovat osoittaneet, että Pohjois-Karjalassa on paljon perinteisiä puurakennuksia ja ne kaipaavat jatkuvaa kunnostusta. Osaajista on pulaa, korjaustyömaat ja perinneympäristöjen hoitokohteet kaipaavat uusia ammattitaitoisia toteuttajia. Maakuntaan tulee paluumuuttajia, rakennuksia kunnostetaan vapaa-ajan asunnoiksi ja uusia asukkaita asettuu asumaan vanhoihin pihapiireihin. Innostus vanhan korjaamiseen lisääntyy jatkuvasti. Museorakennukset uhkaavat myös rappeutua, joten niitä olisi säännöllisesti kunnostettava. Korjaukseen erikoistuneille taitajille on kova kysyntä, taidot ovat monelta päässeet viime vuosikymmeninä unohtumaan. Myös ammattitai-

toisista ohjaajista, alan työnjohdosta ja alan yrittäjästä on pulaa. Jatkossa maakuntaan tarvitaan koulutusta ja uusien taitajien harjaannuttamista alan osaajiksi.

Tavoitteeksi tulee jatkossa asettaa restaurointiosaamisen kohottaminen ja alan koulutuksen toteuttaminen. Erityisesti Pielisen Karjalassa on puutetta koulutetuista osaajista. Tulevaa koulutusta varten laadittiin opetussuunnitelma restaurointikisällikoulutuksen toteuttamiseksi Pielisen Karjalassa. Hankkeen kuntakierroksella kartoitettiin myös korjausrakentamisen kohteita tulevia vuosia varten. Korjausrakentajien harjaannuttaminen tukityöllistämisen avulla tulee laajentaa koko maakuntaan.

Savijärvellä Lieksan ja Kuhmon rajalla luontomatkoilukohteena säilytettävän vesimyllyn pärekatto sekä silta- ja porrasrakenteet kaipaavat kunnostusta.

Haastatteluja ja kartoituskäyntejä tehtiin tulevaa jatkohanketta valmistellen erityisesti Nurmeksessa, Lieksassa, Enossa, Valtimolla, Polvijärvellä ja Juuassa. Kohteita on runsaasti ja kiinnostus vanhojen pihapiirien korjaamiseen on mm. Talvivaara-kaivoshankkeen ansiosta alueella viriämässä. Tulevia työkohteita Nurmeksen suunnalla voisivat olla esimerkiksi Puu-Nurmeksen rakennukset tai maaseudun pihapiirien rakennukset ja vaikkapa esimerkiksi Mätäsvaaran kaivoksen asuinalue piharakennuksineen. Myös yksityisten henkilöiden omistamat kohteet ja yhdistysten omistamat rakennukset voivat tarjota kunnostuskohteita. Lieksassa tulevia kohteita voivat olla vanhat kämpät, vesimyllyt, uiton rakenteet, erilaiset luontorakenteet, museorakennusten kunnostustyöt tai yksityisten henkilöiden ja yhdistysten omistamat perinnepihapiirit. Juuassa korjaamista vaativia kohteita ovat vanhat uiton rakenteet, vesimyllyt ja Puu-Juuan rakennukset, Valtimolla esimerkiksi vanha puukoulu, maamiessseuran viljakuivaaja tai seurakunnan rakennukset. Polvijärvellä kohteeksi soveltuvat museorakennukset ja seurakunnan sekä eri yhdistysten omistamat rakennukset, Enossa on

useita teollisuusympäristöjä ja vanhaa maaseutu-perinneympäristöä.

Myös maisemanhoitotoimenpiteisiin on maakunnassa todellinen tarve. Kunnostettavien kohteiden toteutus on tarve tehdä kokonaisvaltaisesti, niin että perinneympäristöjen sekä arvokaiden maisemien kunnostus kytketään rakennusten korjaukseen ja kunnostukseen. Työn avulla harjaannutetaan samalla koulutettavien maisemanhoitonäkemyksiä ja taitoja perinemaisemien hoitotoimenpiteissä. Kunnostettavia maisematyökohteita ovat arvorakennusten ympäristöjen hoidon kohteet, pihaympäristöt, kyläympäristöt, sekä yksittäisiin rakennuksiin liittyvät kulttuuriympäristökohteet. Tehtävät ovat tällöin rakennusten pihan kunnostusta, aitaamista ja maiseman kohentamista sekä luonnontilaisten niittyjen ja hakalaidunten kunnostusta.

Maiseman- ja luonnonhoitokohteita kartoitettiin tulevia vuosia varten eri puolilla Pohjois-Karjalaa. Samalla aloitettiin löytyneiden kohteiden toteutuksen suunnittelu. Suunnitelmia laadittiin tulevia maisemanhoitohankkeita valmistellen erityisesti Kiteellä, Pyhäselässä, Joensuussa, Kon-

Rakennusten restaurointikoulutuksen kohteita voisivat olla esimerkiksi Puu-Nurmeksen tai maaseudun pihapiirien rakennukset tai vaikkapa esimerkiksi Mätäsvaaran kaivoksen asuinalue piharakennuksineen.

Lieksassa riittää myllyjä korjattavaksi, vaikkapa yksi vuodessa.

tiolahdella ja Enossa. Maisemanhoitotoimenpiteiden tarvetta on toki kaikissa kunnissa erityisesti luonto- ja perinnematkailuun sekä niiden kehittämiseen liittyen.

Tulevien vuosien ja jatkohankkeiden laajempia maisemanhoitokohteita voisivat olla esimerkiksi maisemanhoitotyöt Kiteen Puhoksella, Niittylahden opiston ympäristön perinnemaisemien kunnostustyöt Pyhäselässä tai vaikkapa Pekkalan kartanoalueen vanhan miljöön ja Noljakan niittyjen ja perinnepuistojen kunnostustyöt Joensuussa. Myös Enon Pahlvitehtaan alueen miljö ja vaikkapa Puu-Juuan alueen pihat ja kadut sopisivat maisemanhoitokohteiksi.

Restaurointiosion jatkotoimenpiteenä valmisteltiin kevään 2007 aikana restaurointikisällikoulutuksen opetussuunnitelma ja toteutusmalli Nurmeksessa 2008 käynnistettävää koulutusta ajatellen. Samassa yhteydessä etsittiin työkohteita tuleville vuosille tukityöllistämistöiden toteutusta varten. Pielisen Karjalan alueen kunnista kartoitettiin toimijoita koulutuksen ja tukityöllistämisen toteuttamiseen tulevana vuosina. Restaurointiosion jatkotoimenpiteenä laadittiin

opetussuunnitelma restaurointikisällikoulutuksen toteuttamiseksi Pielisen Karjalassa. Hankkeen kuntakierroksella kartoitettiin myös korjausrakentamisen kohteita tulevia vuosia varten. Haastatteluja ja kartoituskäyntejä tehtiin tulevaa jatkohanketta valmistellen erityisesti Enossa, Lieksassa, Nurmeksessa, Valtimolla, Polvijärvellä ja Juuassa. Kohteita on runsaasti ja kiinnostus vanhan korjaamiseen on mm. Talvivaara-kai-voshankkeen ansiosta myös Pielisen Karjalassa viriämässä.

Hankkeen henkilöstölle järjestettiin keväällä töiden alkaessa EA-koulutus. Syksyn koulutuksen ja Pohjois-Savon YTY-työmaille suuntautuneen arkkitehtuuri ja ympäristökoulutuksen opintomatkan aiheena oli hirsirakennusten korjaaminen.

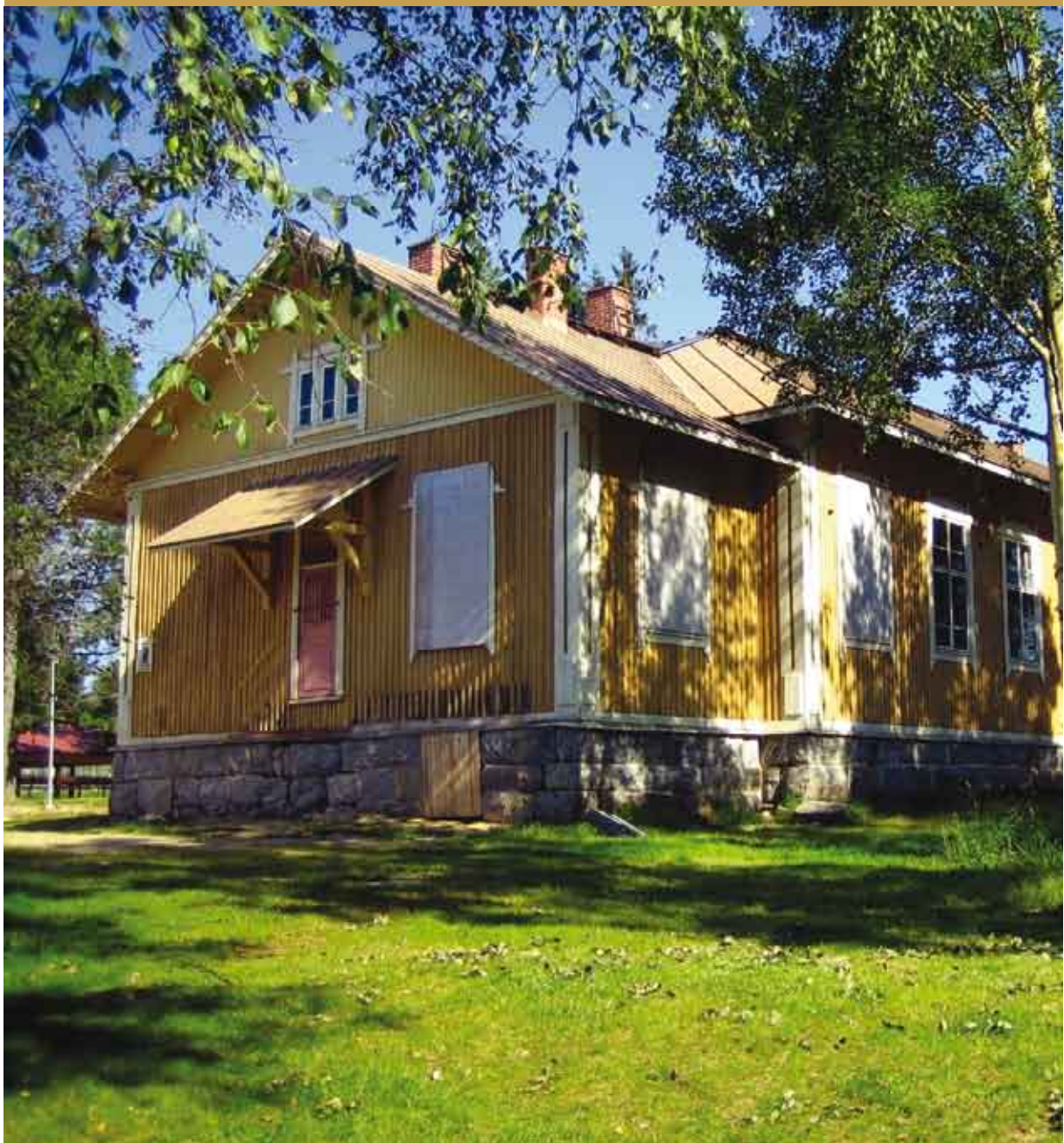
Maiseman- ja luonnonhoito-osion jatkotoimenpiteenä kartoitettiin luonnonhoito- ja maisemanhoitokohteita tulevia vuosia varten. Työtä tehtiin mahdollisia tulevia maisemanhoitohankkeita valmistellen erityisesti Kiteellä, Pyhäselässä, Joensuussa, Kontiolahdella ja Juuassa. Samalla aloitettiin löytyneiden kohteiden toteutuksen suunnittelu.

Juussa tulevia kohteita voivat olla uiton rakenteet, vesimyllyt ja Puu-Juuan rakennukset.

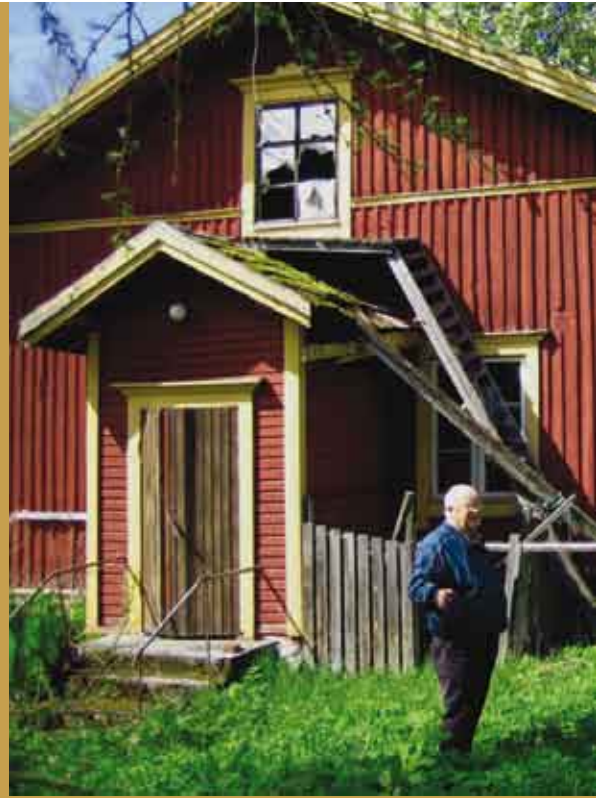
Valtimon vanha puukoulu, maamiesseuran viljakuivaaja tai seurakunnan rakennukset sopivat kohteiksi.

Tulevien vuosien ja jatkohankkeen maisemanhoitokohteita voisivat olla esimerkiksi Niittylahden opiston ympäristön ja Niittylahden kartanon perinnemaisemat.

Kiteen Puhoksen vanhan teollisuusmiljöön maisemat kaipaavat hoitoa ja kunnostusta.

Kunnasniemen kylätalon perinnepihan kunnostustyöt on hyvä esimerkki kyläyhdistyksen kanssa toteutettavissa olevista kohteista.

Pekkalan kartanoalueen ympäristön ja Noljakan niittyjen ja puistojen kunnostustyöt on esimerkki kaupunkien työkohteista.

7 Tiedotus ja osallistaminen

7.1

Tiedotus

Hankkeesta on tiedotettu tiedotusvälineille, kohdealueiden asukkaille, kylätoimikunnille ja viranomaisille jatkuvasti hankkeen eri toimenpiteiden edetessä (Liite 1). Sopivien työkohteiden valitsemiseksi järjestettiin alueen asukkaille helmikuussa 2007 keskustelutilaisuudet Enossa ja Lieksassa. Kevätkesällä oltiin mukana ProAgrian järjestämissä kyläkävelytilaisuuksissa Enon Ahvenisella ja Kiteen Puhoksella. Kunnostus- ja hoitotöiden käynnistyttyä lehdistölle ja sidosryhmille tiedotettiin kohteista ja muutamalla kohteella järjestettiin

avoimia tiedotustilaisuuksia, jossa vierailijoilla oli mahdollisuus perehtyä työhön. Tämä edisti myös työllistettyjen omaa arvostusta työhönsä ja paransi asiakaspalvelutaitoja.

Tavoitteena on välittää saatuja kokemuksia muillekin toimijoille ja kehittää tilaaja – tuottaja -mallia eteenpäin. Tarkoitus on tiedottaa mallin mahdollisuuksista niin, että korjausrakentamiseen sekä luonnonhoito- ja maisemanhoitotöiden arvostus lisääntyisi yritysten, yhteisöjen ja yksityishenkilöiden omistamalla kohteilla ja näihin tehtäviin erikoistuvien yrittäjien toiminta jatkuisi ja laajenisi. Hankkeen tiedote julkaistiin sähköisesti rakennusperintösivuston tiedotteena ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen verkkosivuilla tiedotteina.

Toteutettavista kohteista nousi korjaustöiden aikana esille paljon perimätietoa, jonka muistiin merkitsemisellä on kiire. Tätä tietoa kerättiin hankkeen aikana talteen mm. luontopolkutaulujen muodossa (Kokkolan tila Enossa ja Puhoksen alueen luontopolku). Muistiin merkitty tieto lisää alueen asukkaiden kotiseututietoutta, yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä paikallisten luonto- ja perinnematkailuyrittäjien mahdollisuuksia.

7.2

Osallistamis-, koulutus- ja keskustelutilaisuudet

Hankkeen kohteissa pidettiin yleisön kuulemistilaisuuksia ja suunnittelupalavereja ennen töiden käynnistämistä ja työn kuluessa (ks. Liite 2). Enossa järjestettiin keväällä 2007 useita yleisötilaisuuksia, joihin saapui 15–30 Ukkolan ja Ahvenisen kylien asukasta ja alueella vaikuttavaa toimijaa. Kiteellä järjestettiin neuvottelutilaisuudet sekä Heinoniemen maamiesseuran talolla että Puhoksessa Nuorisoseurantalolla.

Kesäkuussa 2007 järjestettiin ProAgrian toteuttamien kyläkävelytapahtumien yhteydessä yleisön kuulemistilaisuudet sekä Kiteen Puhoksella että Enon Ahvenisella. Polvijärven kohteella Polvijärvipäiviin liittyen, Kiteen kohteella Puhoksen Rompepäiviin liittyen ja Lieksan kohteella Lieksan Vaskiviikkoihin liittyen järjestettiin kesä- ja heinäkuussa hankkeen työntekijöiden toimesta perinnekorjaukseen liittyviä työnäytöksiä, joihin yleisöllä oli vapaa pääsy.

Elokuun aikana järjestettiin opintomatka hirsirakennusten korjaamiseen liittyen. Tilaisuuden yhteydessä järjestettiin palautetilaisuus arviointikeskusteluineen työntekijöille. Tilaisuuteen liittyi myös yhteistyövierailut Pohjois-Savon YTY 2004-hankkeen työmaille ja tapaaminen hankkeen toimijoiden kanssa.

Hankkeen puolivälissä 21.8.2007 järjestettiin ohjausryhmän kokouksen yhteydessä keskustelutilaisuus, jossa käytiin läpi hankkeesta saatuja kokemuksia ja mietittiin loppusyksyn ratkaisuja. Hankkeen päättyneillä työkohteilla on pidetty töiden lopetuksen yhteydessä työmaapalaverit ja pyydettiin työntekijä -palautte lomakkeilla. Hankkeen tuloksia esiteltiin Pohjois-Karjalan museopäivässä Lieksassa.

Hankkeen viimeisen ohjausryhmän kokouksen yhteydessä 18.12.2008 tehdään hankkeen loppuarviointi ja palauteyhteydenotto.

Aukeaman kuvat: lialmeen suuntautuneella henkilöstökoulutusmatkalla tutustuttiin mm. Koljonvirran Mäntylän tilan vanhan pihapiirin kunnostukseen ja Castrenin huvilan, eli nykyisen Villa Castren -pursiseuran majan kunnostustöihin.

Hankkeesta tiedotettiin säännöllisesti lehdistölle.

Vanhat nurkat kuntoon

PERINNEKORJAUS: Ympäristökeskuksen hanke pyrkii kunnostamaan arvokkaita kohteita.

MIITE
Aarne Vainio

Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen Vanhat nurkat -hanke korjaa arvokkaita rakennuksia perinteisiä korjausmenetelmillä ja materiaaleilla. Keskittämällä vanhojen rakennusten kunnostamiseen on saatu tehokas ja laadukas lopputulos. Ympäristökeskus on valinnut pohjana yhdeksän eri kohteita, joihin paikallisten yhdistysten ovat valinneet vastuun kunnostamisesta. Ympäristökeskuksen materiaali- ja työvoimavaroja on käytetty kunnostustöihin.

– Meidän tavoitteena on saada vanhat nurkat uudelleen käyttöön ja näin ollen palauttaa alueen vanhaan ilmeeseen. Tavoitteena on myös saada kunnostettuihin rakennuksiin asuin- ja työtiloja, jotka ovat edullisempia kuin uudet rakennukset. Tällä tavalla voidaan myös saada vanhat rakennukset uudelleen käyttöön ja näin ollen palauttaa alueen vanhaan ilmeeseen.

Kalle Mäkelä ja Tomi Karhunen maalaavat vanhaa Hietyniemi -kirkon vanhaa puuseinää. Kunnostus on osa ympäristökeskuksen perinnekorjaushanketta.

Edustavimmat kunnostukset vuodelta 2007
Vanhat nurkat on kunnostettu kymmenen eri kohteella. Kunnostus on ollut laadukasta ja edullista. Vanhat nurkat on kunnostettu perinteisillä menetelmillä ja materiaaleilla. Ympäristökeskus on valinnut pohjana yhdeksän eri kohteita, joihin paikallisten yhdistysten ovat valinneet vastuun kunnostamisesta. Ympäristökeskuksen materiaali- ja työvoimavaroja on käytetty kunnostustöihin.

– Tämä on hyvä tulo, joka on ollut kunnostuksen lähtökohdaksi. Kukaan ei ole ollut kiinnostunut kunnostuksesta, vaan kaikki on ollut kiinnostunut kunnostuksesta. Tämä on ollut kunnostuksen lähtökohdaksi. Kukaan ei ole ollut kiinnostunut kunnostuksesta, vaan kaikki on ollut kiinnostunut kunnostuksesta.

– Tämä on hyvä tulo, joka on ollut kunnostuksen lähtökohdaksi. Kukaan ei ole ollut kiinnostunut kunnostuksesta, vaan kaikki on ollut kiinnostunut kunnostuksesta. Tämä on ollut kunnostuksen lähtökohdaksi. Kukaan ei ole ollut kiinnostunut kunnostuksesta, vaan kaikki on ollut kiinnostunut kunnostuksesta.

Kohteita myös Kesälahdella, Lieksassa ja Enossa

Tällä hetkellä on puolella kunnostusprojekteja käynnissä. Kunnostusprojektit ovat kesälahdella, Lieksassa ja Enossa. Kunnostusprojektit ovat kesälahdella, Lieksassa ja Enossa. Kunnostusprojektit ovat kesälahdella, Lieksassa ja Enossa.

Museomäen kattotalkoot ovat käynnistymässä

Polvijärven museolaivan pärekattotalkoot aloitellaan. Hankkeeseen saadaan Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen kautta alkaen kaksi työntekijää kolmeksi kuukaudeksi toukokuun seitsemännestä päivästä alkaen. Lisäksi tarvitaan talkooväkeä.

Keskiviikkona Polvijärvi-seura ry esitteli asiaa Polvijärven kunnanvirastossa järjestetyssä yleisötilaisuudessa.

Talkootyöhön ilmoituttui heti parikymmentä henkilöä. Edelleen voit tulla mukaan ilmoittautua työtä vaivalle erikoistyönjohtaja Kari Tarnaselle Pohjois-Karjalan ympäristökeskukseen.

Tarkoituksena on kesän aikana laittaa

ta kuntoon Polvijärven museolaivan päärakennuksen, aitan, saunan ja ladon pärekatot, yhteensä noin 250 nelmiötä.

Polvijärven kunta on lahjoittanut puutavaran kattojen kunnostukseen. Polvijärvi-seuralla onkin ensi vaiheessa edessään noin 80 tukkipuun kuorinta ja höyläminen päreiksi.

Museovirasto on myöntänyt kattoremonttiin 3 200 euroa. Hankkeessa on mukana myös Pohjois-Karjalan ympäristökeskus Nurkat kuntoon -hankeellaan.

Sen puitteissa tehdään perinnerakennusten ja -ympäristön kunnostusta ja niihin liittyviä työtehtäviä.

Nurkat kuntoon -projekti käyntiin maakunnassa

JOENSUU: Pohjois-Karjalan ympäristökeskus on käynnistänyt kehityshankkeen, jossa kunnostetaan arvokkaita vanhoja perinnerakennuskohteita sekä luonto- ja maisemakohteita. Hankkeeseen haetaan nyt toimijoita ja toteutus käynnistyy tänään.

Hankkeen tavoitteena on kokeilla tilaaja-tuottaja-mallia, jossa ammattilaiset toteuttavat korjaustöiden toteuttamisen alihankkijana.

Myös alueella jo ammatitaitoisten toimijoiden harjaannuttaminen ja työssäoppimisen käyttäminen koulutusmenetelmänä ovat tärkeitä osia. Kunnostettavia kohteita on jo alustavasti valittu. Ne sijaitsevat Kiteellä, Kesälahdella ja Enossa, sekä mahdollisesti Lieksassa ja Ilomantsissa. Kohteet ovat osittain vielä valittavana, mutta ainakin Kesälahden Totkunnienessä sijaitseva hirsirakennus on jo varmistunut.

Hanke työllistää tänä vuonna kymmenestä viiteentoista henkilöä rakennuksen kunnostustehtävissä sekä luonnon- ja maisemanhoidon tehtävissä. Hanke on rahoitettu EU:n tavoite 1 -ohjelmasta Pohjois-Karjalan TE-keskuksen myöntämällä ESR-rahoituksella.

Nurkat kuntoon Ukkolassa ja Ahvenisellä

Ukon pöytä on Ukkolassa kunnostettu. Kunnostusprojekti on käynnissä. Kunnostusprojekti on käynnissä. Kunnostusprojekti on käynnissä.

Ukon pöytä on Ukkolassa kunnostettu. Kunnostusprojekti on käynnissä. Kunnostusprojekti on käynnissä. Kunnostusprojekti on käynnissä.

Ukon pöytä on Ukkolassa kunnostettu. Kunnostusprojekti on käynnissä. Kunnostusprojekti on käynnissä. Kunnostusprojekti on käynnissä.

Kunnostusprojekti on käynnissä Ukkolassa ja Ahvenisellä. Kunnostusprojekti on käynnissä. Kunnostusprojekti on käynnissä.

Puhoksen makasiinit suoristuivat ja kirkastuivat

Puhoksen entisen Osmankangas ruusunvalkoinen nurkka salvanneen alihappuriset nurkka, kun Iis-Nanna ja ystävänsä kirkastivat Nurkka-kuntoon haastuksen avulla rakennuksen seinät sekä lattiat sisällä. Lisäksi oli maalattuihin puuseinänsä.

1900-luvun alkuun rakennettu Puhoksen makasiini on ollut monella tavalla ja eri tavoin, kun Iis-Nanna ja ystävänsä kirkastivat Nurkka-kuntoon haastuksen avulla rakennuksen seinät sekä lattiat sisällä. Lisäksi oli maalattuihin puuseinänsä.

Maalauksen toteuttamiseen lähti vauraan ja oli aikansa johtajia kirkastamaan.

Osmankangas makasiini on ollut pitkäikäinen ja sen seinät on värjätty punaksi, nyt sitä on vauraan kirkastettu.

Yhdenkertainen puu, kirkasti ja maalattiin sisällä.

Kallistunut 30 senttiin

Huoneita ei ollut kukaan kirkastanut, vaan kirkastettiin puu seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

Yhdenkertainen puu, kirkasti ja maalattiin sisällä.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

Maalauksen toteuttamiseen lähti vauraan ja oli aikansa johtajia kirkastamaan.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

Rakennusten restaurointitoitoja ja perinnemäisyyden hoidon osamittain vahvistetaan Pohjois-Karjalassa

Maailmanperintökohteiden hoitoa tuetaan ja vahvistetaan osamittain. Tavoitteena on, että perinnemäisyyden hoitoa tuetaan ja vahvistetaan osamittain.

Huoneiden kirkastaminen ja maalauksen toteuttaminen on ollut pitkäikäinen ja sen seinät on värjätty punaksi, nyt sitä on vauraan kirkastettu.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

Perinnemäisyyttä halutaan säilyttää ympäristökeskuksen voimin

Pohjois-Karjalassa ympäristökeskus on ollut aktiivinen toimija perinnemäisyyden hoidossa, joka tarkoittaa vanhojen rakennusten kirkastamista ja maalauksia.

Ympäristökeskus on ollut aktiivinen toimija perinnemäisyyden hoidossa, joka tarkoittaa vanhojen rakennusten kirkastamista ja maalauksia.

Maalauksen toteuttamiseen lähti vauraan ja oli aikansa johtajia kirkastamaan.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

Maalauksen toteuttamiseen lähti vauraan ja oli aikansa johtajia kirkastamaan.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

Maalauksen toteuttamiseen lähti vauraan ja oli aikansa johtajia kirkastamaan.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

Nurkat kuntoon -hanke käynnistyy Puhoksessa

Pohjois-Karjalassa ympäristökeskus on ollut aktiivinen toimija perinnemäisyyden hoidossa, joka tarkoittaa vanhojen rakennusten kirkastamista ja maalauksia.

Ympäristökeskus on ollut aktiivinen toimija perinnemäisyyden hoidossa, joka tarkoittaa vanhojen rakennusten kirkastamista ja maalauksia.

Maalauksen toteuttamiseen lähti vauraan ja oli aikansa johtajia kirkastamaan.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

...Kun oli vauraan kirkastettu, kirkastettiin seinät ja lattiat. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi. Lattia oli vanha ja kirkastettiin kirkkaaksi.

LÄHTEET

- Ahonen, M. 2004. Pohjois-Karjalan kulttuuriympäristöt. Pohjois-Karjalan liitto. Julkaisu 83. 105 s.
- Aitoma, K., Luoto, T., Marjamäki, M., Niskanen, T., Patrikainen, H. ja Päivärinta, K. 2007. Rakennustöiden turvallisuusmääräykset selityksineen 2007. Multikustannus Oy. 246 s.
- Arvokkaat maisema-alueet. 1992. Maisema-aluetyöryhmän mietintö II. Mietintö 66/1992. Ympäristöministeriö. Ympäristönsuojeluosasto. 204 s.
- Loikkanen, T., Simojoki, T. ja Wallenius, P. 1997. Osallistavan suunnittelun opas luon-nonvara-ammattilaisille. 96 s.
- Luonnon ja maiseman monimuotoisuus. Perinnebiotoopit. 2007. Maatalouden ympäristötuen erityistuet. Maa- ja metsätalousministeriö. 19 s.
- Metsälaitumilta kukkakedoille. Opas perinnebiotooppien hoitoon Pohjois-Karjalassa. ProAgria Pohjois-Karjala. 23 s.
- Museoraitti. 2006. Maatalousteemaisten museoiden yhteisesite. 63 s.
- Museovirasto www-sivut. 2007. <http://www.rakennusperinto.fi/>
- Mönkkönen, M. 2003. Virroilta ja vaaroilta. Enon kulttuuriympäristöohjelma. 92 s.
- Palviainen, S. 1998. Syrjäinen maaseutu ja ympäristönhoitotyöt. Joensuun yliopisto. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja. N:o 123. 124 s.
- Perinnebiotooppien hoitokortit. 2003. Maa- ja metsätalousministeriö.
- Pohjois-Karjalan vaellusreittiopas. 2004. Edita Helsinki. 220 s.
- Polkuja tulevaisuuteen. 2001. Pohjois-Karjalan ympäristöohjelma vuoteen 2010. Sisältö ja päätavoitteet. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus. 8 s.
- Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museovirasto. Ympäristöministeriö. 278 s.
- Rikkaampi tulevaisuus. 2006. 13 yleissopimusta luonnon ja kulttuuriympäristön hyväksi. Pohjoismaiden ministerineuvosto. TemaNord 2006: 562. 40 s.
- Riukuaita ja pärekatto. 2001. Opas perinteisestä rakentamisesta. Maa- ja kotitalousnaisten keskus. 23 s.
- Viheralueiden hoitoluokitus. 2007. Viherympäristöliitto ry:n julkaisu 36. 58 s.

Liite I. Hankkeen tiedotus

Lehtiartikkelit

Nurkat kuntoon projekti käyntiin maakunnassa. Karjalainen 20.1.2007.

Perinnemaisemia halutaan säilyttää ympäristökeskuksen voimin. Kotikarjala 17.3.2007.

Lahtinen Heidi. 2007. Nurkat kuntoon Ukkolassa ja Ahvenisella. Pielisjokiseutu 12.4.2007.

Kojo Hanneliina. Vanhat nurkat kuntoon. Perinnekorjaus: ympäristökeskuksen hanke pyrkii kunnostamaan arvokkaita kohteita. Karjalainen 20. 4.2007.

Ronkainen Harri. 2007. Nurkat kuntoon Karhunpolulla, Vuonislahdessa ja museolla. Lieksan lehti 21.4.2007.

Tuovinen Jussi. 2007. Rakennusten restaurointitaitoja ja perinneympäristöjen hoidon osaamista vahvistetaan Pohjois-Karjalassa. Puumies 4/2007.

Museomäen kattotalkoot ovat käynnistymässä. Outokummun seutu. 30.4.2007.

Suomalainen Sirpa. 2007. Nurkat ojennukseen Puhoksessa. Karjalainen. 23.5.2007.

Nurkat kuntoon -hanke käynnistyy Puhoksessa. Koti-Karjala. 26.5.2007.

Riistaniemi Timo. 2007. Polvijärven museomäelle uudet pärekatot. Karjalainen. 8.6.2007.

Ronkainen Harri. 2007. Karhunpolulla nurkat kuntoon. Lieksan lehti 14.6.2007.

Ryhänen Juho. 2007. Ahveninen tunnetaan kauniina maalaiskylänä. Pielisjokiseutu 18.6.2007. Enossa kunnostetaan perinnemaisemia. Sanomalehti Karjalainen. 19.6.2007.

Väänänen Taru. 2007. Ahvenisen Punainen Talo avautui uudistuneena. Karjalainen. 26.6.2007.

Tirkkonen Katri. 2007. Linnamäen tilan pihapiiri pesee silmiään. Koti-Karjala 11.8.2007.

Tirkkonen Katri. 2007. Ahokkaat haluavat säilyttää Linnamäen. Kesälahden rajavaarassa sijaitseva tila pääsi mukaan Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen korjaushankkeeseen. Itä-Savo. Kotimaa -teemasivut. 12.8.2007.

Lahtinen Heidi. 2007. Röttelöstä arvorakennukseksi. Pielisjokiseutu 13.9.2007.

Ronkainen Harri 2007. Nurkat kuntoon museossa. Lieksan lehti Rakentaminen ja remontointi -teemasivut 20.9.2007.

Puhoksen makasiinit suoristuivat ja kirkastuivat. Koti-Karjala 3.10.2007.

LIITE 1/2

Muut tiedotteet:

- 16.1.2007. Nurkat kuntoon hanke käynnistyi. Sisäinen tiedote. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus.
- 19.1.2007. Nurkat kuntoon -hanke käynnistettiin. Yleisradion Uutislähetys. Pohjois-Karjalan radio.
- 15.3.2007. Nurkat kuntoon -hanke korjaa ja kunnostaa arvokkaita rakennuksia ja kulttuuriympäristöjä. Sisäinen tiedote. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus.
- 30.3.2007. Hankkeen esite (200 kpl), Joensuun liikekirjapaino.
- 9.5.2007. Hankkeen esitteestä lisäpainos (300 kpl), Joensuun liikekirjapaino.
- 11.5.2007 Nurkat kuntoon hankkeen työntekijät vierailivat Torikadulla ensiapukoulutuksen merkeissä. Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen WWW-sivut / Intra.
- 13.5.2007. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus. Hankkeen www-sivut avataan.
- 16.5.2007. Polvijärvellä kunnostetaan museon pärekattoja. Yleisradion Pohjois-Karjalan radio. Iltapäivän ajankohtaisteemat.
- 16.5.2007. Polvijärvellä kunnostetaan museon pärekattoja. TV 2. Yleisradion Itä-Suomen uutiset.
- 19.6.2007. Perinnemaisemien hoitoa Pohjois-Karjalassa. Sisäinen tiedote. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus.
- 16.7.2007. Polvijärvipäivillä työnäytöksiä. Yleisradion Pohjois-Karjalan radio. Iltapäivän ajankohtaisteemat.
- 17.7.2007. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus. Hankkeen www-sivut päivitettiin toteutettavien kohteiden esittelyllä.
- 21.9.2007. Korjaamalla saa aikaan arvorakennuksia. Sisäinen tiedote. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus.
- 24.9. 2007. Korjaamalla arvorakennuksia. Pohjois-Karjalan radion alueuutiset. Iltapäivän ajankohtaisteemat.
- 4.10.2007. Hankkeen esitteestä lisäpainos 100 kpl, Joensuun liikekirjapaino.
- 8.10.2007. Korjaamalla saa aikaan arvorakennuksia. www.rakennusperinto.fi

Liite 2. Hankkeen osallistumistilaisuuksia.

18.1.2007. Suunnittelupalaveri Kiteen kaupungin (ins. Risto Asikainen) ja Keski-Karjalan työvoimatoimiston (työvoimaneuvoja Taina Toivanen) kanssa hankkeen työntekijöiden rekrytoinnista.

23.1.2007. Suunnittelupalaveri Enon kunnan (maaseutusiht. Teuvo Hirvonen) ja Enon työvoimatoimiston (toim. joht. Martti Pölönen) kanssa hankkeen työntekijöiden rekrytoinnista.

2.2.2007. Suunnittelupalaveri Lieksan kaupungin (Sauli Hyttinen, Riitta Laatikainen, Pirjo Torvinen ja Markku Simanainen) ja Lieksan työvoimatoimiston (johtaja Hillevi Reittola) kanssa hankkeen työntekijöiden rekrytoinnista.

27.2.2007 Suunnittelu- ja osallistamispalaveri Enon Ukkolan kyläläisille (kts. osallistujaluettelo) alueen puistometsien hoitotoimista.

7.3.2007 Suunnittelupalaveri Ahvenisen kyläyhdistyksen (pj. Hannu Lappalainen), Ahvenisen Martat (pj. Eija Junntila), Enon 4H-yhdistyksen (toimj. Tuula Nuutinen) ja kohteen omistajan (Marja Riikonen) kanssa Ahvenisen punaisen talon perinneympäristön kunnostustoimista.

13.3.2007. Hankkeen ohjausryhmän kokous Taito-korttelissa Joensuussa (kts. osallistujalista).

15.3.2007. Suunnittelupalaveri Kiteen Heinoniemen maamiesseuran (pj. Juha Nousiainen, siht. Kaija Makkonen ja Leo Karppanen) kanssa Heinoniemen maamiesseuran talon kunnostustoimista.

23.3.2007. Palaveri Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoululaisten kanssa (Hannu Puurunen ja Jussi Tuovinen) restaurointikisällikoulutuksen käynnistämiseksi.

3.4.2007. Suunnittelupalaveri Kiteen Heinoniemen kyläyhdistyksen edustajien kanssa (pj. Juha Nousiainen, siht. Kaija Makkonen ja Seppo Suomalainen) Heinoniemen maamiesseuran talon kunnostustoimista.

4.4.2007. Kyläilta (Jussi Tuovinen ja Heljä Tolvanen) Enon Ukkolan kylän väelle (kts. osallistujalista, pj. Inkeri Hassinen ja tiedotusvast. Esko Marjomaa) kylän uimarannan ja puistometsien kunnostustoimista.

11.4.2007. OPS-palaveri Pohjois-Karjalan ammattiopiston Nurmeksens yksikössä (Seppo Laaninen ja Jouko Kankare).

18.4.2007. Suunnittelupalaveri (Jussi Tuovinen ja Kari Tarnanen) Polvijärvisseura ry:n (pj. Olli Karttunen ja Paavo Tanskanen) ja Polvijärven kunnan (Helena Kaasinen) kanssa Polvijärven museon rakennusten kunnostustoimista.

18.4.2007. Suunnittelupalaveri (Jussi Tuovinen ja Kari Tarnanen) Polvijärven työvoimatoimiston kanssa työntekijöiden rekrytoinnista.

26.4.2007. Suunnittelupalaveri (Jussi Tuovinen) Kitee-seuran edustajien (pj. Heikki Pirinen ja siht. Tuomo Flinkman) kanssa Puhoksen Rantamakasiinien kunnostamisesta.

LIITE 2/2

- 21.5.2007. Palaveri (Jussi Tuovinen ja Heljä Tolvanen) Joensuun työvoimatoimiston kanssa.
- 22.5.2007. Palaveri (Jussi Tuovinen, Heljä Tolvanen ja Hanna Keski-Karhu) Puhoksen kylän edustajan (Sulo Karppanen) kanssa Puhoksen alueen hoitotoimenpiteistä.
- 22.5.2007. Palaveri (Jussi Tuovinen, Heljä Tolvanen ja Hanna Keski-Karhu) Heinoniemen maamiesseuran (Kaija Makkonen ja Leo Karppanen) kanssa perinnepihasuunnitelman laatimiseksi.
- 29.–30.5.2007. Tutustuminen Talvivaaran kaivoshankkeeseen ja Pielisen-Karjalan ja Kainuun perinnekenttämisen tarpeisiin (Jussi Tuovinen ja Heljä Tolvanen).
- 1.6. 2007. Palaveri (Jussi Tuovinen ja Hanna Keski-Karhu) Pohjois-Karjalan ammattiopiston (koulutuspäällikkö Juhani Mäkinen) kanssa Kiteen Puhoksella sijaitsevan Koivikon opetusmaatilän perinneympäristöjen kunnostustarpeista.
- 6.6.2007. Palaveri (Jussi Tuovinen, Juha Hämäläinen, Heljä Tolvanen ja Hanna Keski-Karhu) Pyhäselän kunnan (kunnaninsinööri Matti Moisala) ja Niittylahtiopiston (rehtori Jari Fagerlund) kanssa Niittylahden alueen tulevista perinneympäristöjen hoitotoimista.
- 6.6.2007. Kyläkävely Enon Ahvenisella, Heljä Tolvanen ja Hanna Keski-Karhu osallistuivat Ahvenisen alueen hoitotoimien kuulemistilaisuuteen.
- 7.6.2007. Kyläkävely Kiteen Puhoksessa, luontokartoittaja Hanna Keski-Karhu osallistui Puhoksen alueen hoitotoimien kuulemistilaisuuteen.
- 11.6.2007. Palaveri (Jussi Tuovinen ja Heljä Tolvanen) Joensuun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen (Pekka Pakarinen ja Heli Kaarniemi) kanssa hankkeen jatkosuunnitelmista.
- 13.6.2007. Palaveri (Jussi Tuovinen) Lieksan kunnan (työnjohtaja Markku Simanainen ja teknisen toimen johtaja Sauli Hyttinen) kanssa Karhunpolun rakenteiden kunnostustoimista, Aittokosken laavun harjannostajaistilaus ja Lieksan lehdelle tiedotustilaus.
- 15.6.2007. Palaveri (Hanna Keski-Karhu) Kiteen metsänhoitoyhdistyksen (toim.j. Risto Kangasniemi) ja Kiteen kaupungin Puistotoimen (kaupunginpuutarhuri Ritva Multanen-Kattelus) kanssa Puhoksen alueen metsien ja puistojen hoitotoimenpiteistä.
- 19.6.2007. Osallistuminen (Jussi Tuovinen ja Heljä Tolvanen) Kunnasniemen kylät ry:n johtokunnan kokoukseen Kunnasniemen kylätalon perinneympäristön kunnostamistoimenpiteiden suunnittelun merkeissä.
- 15.7.2007. Ahvenisen Punainen Talo, Perinnetyönäytöksiä ja yleisötilaisuus (Heljä Tolvanen).
- 16.7.2007. Polvijärvisseura ry:n museon pärekattotyömaalla loppukatselmus ja harjannostajaiskahvit (Jussi Tuovinen, Helena Kaasinen, Olli Karttunen ja työntekijät).
- 7.8.2007. Palaveri jatkohankkeesta Valtimon kunnanjohtaja Pentti Kempin kanssa (Jussi Tuovinen).
- 16.8.2007. Neuvottelut jatkohankkeesta UPM:N Esko Venejärven ja Enon kunnan Teuvo Hirvosen kanssa (Jussi Tuovinen ja Heljä Tolvanen).

LIITE 2/3

21.8.2007. Hankkeen ohjausryhmän kokous Kiteen kaupungin teknisen toimen tiloissa (Jussi Tuovinen, Heljä Tolvanen ja Hannu Piipponen).

28.8.2007. Neuvottelu kohteesta Enon Ahvenisella Lappalaisen talossa. (Jussi Tuovinen, Heljä Tolvanen ja Hannu Lappalainen).

28.8.2007. Neuvottelut jatkohankkeesta Joensuun työvoimatoimiston Reijo Kiiskan kanssa (Jussi Tuovinen ja Juha Hämäläinen).

29.–30.8.2007. Henkilöstökoulutusmatka Lapinlahdelle Lastuun ja yhteistyöpäivä Pohjois-Savon YTY-hankkeen toimijoiden kanssa (Jussi Tuovinen, Heljä Tolvanen, Hannu Piipponen, Timo Kontkanen ja 3 työmiestä, vastassa Hannu Puurunen, Pirjo Karinen ja Reijo Kärki).

5.9.2007. Palaveri Lieksassa Pielisen Museolla (Jussi Tuovinen, Markku Simanainen ja Liisa Eskelinen).

11.9.2007. Palaveri Puhoksen rantamakasiineilla (Jussi Tuovinen, Heljä Tolvanen, Timo Kontkanen, Heikki Pirinen ja Tuomo Flinkman).

11.9.2007. Neuvottelu kohteesta Puhossalossa Ranta-Makkolan talossa (Jussi Tuovinen, Timo Kontkanen, Heljä Tolvanen, Aila Makkonen ja Mika Makkonen).

19.9.2007. Tiedotustilaisuus ja työmaan loppupalaveri Pielisen museolla (Jussi Tuovinen, Johanna Junno).

27.9.2007. Neuvottelu kohteesta Enon Ahvenisella Lösölän talossa. (Jussi Tuovinen, Heljä Tolvanen ja Jaakko Saaristo).

2.10.2007. Neuvottelu kohteesta Kiteen Niinikummissa Jaatilan talossa (Jussi Tuovinen, Timo Kontkanen ja Kaija Koljonen).

2.10.2007. Työmaan loppupalaveri Puhossalossa Ranta-Makkolan talossa (Jussi Tuovinen, Timo Kontkanen, Aila Makkonen ja Mika Makkonen).

6.10.2007. Nurkat kuntoon hankkeen esittely – rakennusten korjaaminen työllistämistyönä. Pohjois-Karjalan maakuntapäivä Lieksassa (Heljä Tolvanen).

23.10.2007. Maisemanhoito yrittäjyytenä -teemapäivä. ProAgria Joensuu. Hankkeen esittely, maisemanhoitoyrittäjille ja alan ammattikunnalle (Heljä Tolvanen).

25.10.2007. Joensuun Pekkalan kartanon ympäristön suunnittelupalaveri Kuvataideoppilaitoksen päärakennuksessa (Jussi Tuovinen, Juha, Hämäläinen, Heljä Tolvanen, Viljo Kuusirati, Hannu T. Holopainen, Tuomo Airasmaa, Tiina Luukkanen-Vanninen).

30.10.2007. Hankkeen esittely Nurmeksen työvoimatoimiston ja Pohjois-Karjalan TE-keskuksen edustajille. Hankkeen jatkorahoitushakemuksen valmisteleminen (Jussi Tuovinen).

KUVAILEHTI

Julkaisija	Pohjois-Karjalan ympäristökeskus			Julkaisu-aika Marraskuu 2007
Tekijä(t)	Jussi Tuovinen ja Heljä Tolvanen			
Julkaisun nimi	Kulttuuriympäristöjä kunnostetaan Pohjois-Karjalassa			
Julkaisusarjan nimi ja numero	Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen raportteja 10 / 2007			
Julkaisun teema				
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut	Julkaisu on saatavana myös Internetistä www.ymparisto.fi/julkaisut			
Tiivistelmä	<p>Nurkat kuntoon on Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittama projekti, jossa työllistetään ja harjaannutetaan työssä oppimisen menetelmin pitkäaikaistyöttömiä perinnerakennusten korjaamisen ja perinnemaisemien kunnostamisen tehtäviin. Samalla toteutetaan arvokkaiden vanhojen perinnerakennusten kunnostusta kuntien, erilaisten yhdistysten ja yksityisten omistamissa kohteissa.</p> <p>Hanke käynnistyi Kiteen, Kesälahden, Enon, Polvijärven ja Lieksan kunnissa. Yhteistyötahoina hankkeessa olivat em. kuntien tekninen toimi, ProAgria Pohjois-Karjala, Pohjois-Karjalan ammattiopisto, Kitee-Seura ry, Heinoniemen maamiesseura ry, Polvijärvisseura ry, Ahvenisen kylät ry, Ahvenisen Martat ry, Enon 4H-yhdistys ry, Ukkolan kylätoimikunta, Enoseura ry, Vuonislahden kyläseura ry, Pielisen museo ja joukko yrityksiä ja yksityisiä henkilöitä rakennusten ja maisemanhoitokohteiden omistajina ja toteuttajina.</p> <p>Hankkeeseen liittyvä ohjaus ja työssä oppimisen harjaannuttavat toimenpiteet toteutettiin Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen työsuunnittelijoiden, kuntien teknisen toimen edustajien ja hankkeeseen kilpailutettun yrittäjän yhteistyönä. Koulutettavat saivat tietoa ja harjoittelivat taitoja hirsirakennusten perustusten korjaamisessa, hirsirakenteiden kunnostamisessa, ikkunoiden ja ovien kunnostamisessa, ulkoverhousten kunnostamisessa, perinnekattojen (huopa-, lauta-, tiili- ja pärekatot) kunnostamisessa, piharakenteiden kunnostamisessa sekä perinnemaisemien hoidossa ja kunnostamisessa (haka ja metsälaidunten raivaaminen, niittyjen niittäminen ja avaaminen sekä aitaaminen ja laiduntaminen). Työturvallisuutta työkohteissa kohennettiin ensiapukoulutuksen, työturvallisuussuunnitelmien laadinnan ja työturvallisuustarkastusten avulla. Työryhmiin valittiin ryhmävastaavat ja työturvallisuusvastaavat.</p> <p>Julkaisussa esitetään yleiskatsaus hankkeen toimintaan vuonna 2007 ja esitellään kuvin ja tekstein työkohteissa toteutettuja toimenpiteitä ja arvioidaan hankkeen vaikuttavuutta.</p>			
Asiasanat	kulttuuriympäristö, korjausrakentaminen, restaurointi, perinnemaisemat, maisemanhoito, työssäoppiminen ja työllistäminen			
Rahoittaja/ toimeksiantaja	Pohjois-Karjalan ympäristökeskus			
	ISBN 978-952-11-2884-4 (nid.)	ISBN 978-952-11-2885-1 (PDF)	ISSN 1796-1874 (pain.)	ISSN 1796-1882 (verkkokj.)
	Sivuja 56	Kieli Suomi	Luottamuksellisuus Julkinen	Hinta (sis.alv 8 %)
Julkaisun myynti/ jakaja	Pohjois-Karjalan ympäristökeskus Torikatu 36 A, 80100 Joensuu Asiakaspalvelu: puh. 020 690 168			
Julkaisun kustantaja	Pohjois-Karjalan ympäristökeskus, PL 69, 80101 Joensuu			
Painopaikka ja -aika	Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 2007			

Pohjois-Karjalassa toteutettavassa Nurkat kuntoon -hankkeessa nostetaan esille uusia kohteita arvokkaista perinnerakennuksista. Ne korjataan perinteisin menetelmin ja materiaalein alkuperäiseen asuunsa niiden nykyinen käyttötarkoitus huomioon ottaen. Vanhoista röttelöistä on pystytty loihtimaan arvokkaita perinnerakennuksia.

Samoin toteutetaan maiseman- ja luonnonhoitotöitä, jotta arvokkaat perinnemaisemakohteet sekä piha- ja kyläraitit säilyttävät ominaispiirteensä. Huolellisella suunnittelulla ja säännöllisellä hoidolla päästään pitkäjänteisiin tuloksiin.

Toiminta ja työ puhuttavat ja hyvät esimerkkikohteet kannustavat toimimaan jatkossakin. Tämä hankkeen raportti vuodelta 2007 kuvaa toimintaa parillakymmenellä esimerkkikohteella hankkeen käynnistyttyä. Toivottavasti raportti ja sen esimerkit aktivoisivat hoitamaan perinnerakennuksia ja -ympäristöjä laajemminkin.

POHJOIS-KARJALAN
YMPÄRISTÖKESKUS

ISBN 978-952-11-2884-4 (nid.)

ISBN 978-952-11-2885-1 (PDF)

ISSN 1796-1874 (pain.)

ISSN 1796-1882 (verkkok.)